

modis asserta est oīnētur maximū argumētū tenēt veracem dei omnipotentia quē certū habent nullo modo in eis potuisse mētiri. r posse facere quod impossibile est infideli.

Explicit liber viceſimus.
Incipiūt tituli in librū. xxi.

- I** De ordine diſputatōnis qua p̄us diſſeren dum eſt de p̄petuo ſupplicio dānatoꝝ cū d̄pa bolo. qua de eētna felicitate ſanctoz. i.
- A**n poſſint corpa in viſione ignis eſſe p̄pe tua. ij.
- A**n oſequēs ſit vt corporeū dolorem ſequatur carnis interitus. iij.
- D**e natur alib⁹ exemplis quoz oſideratio doceat poſſe in cruciat⁹ viuētia corpa p̄manere. iij.
- Q**uāt a ſint q̄ nō recte queāt agnoſcī. r tamē eadem vera eſſe nō ſit ambigūi. v.
- A**d nō omnia miracula naturalia ſint. ſed pleraq; humano ingenio modificata pleraq; autem demonū arte oſoſita. vj.
- A**d nī rebus mitis ſūma credendi ratio ſit omnipotentia creatoris. vij.
- N**on eſſe otra naturā cum in aliqua re cui⁹ natura innotuit aliquid ab eo qd̄ erat notuz incipit eſſe diuerſum. viij.
- D**e gehenna r eternarum qualitate penarum. ix.
- A**n ignis gehenne ſi corpalis eſt poſſit malignoſ ſpirit⁹ id eſt demones in corporeoſ r a d̄u ſuo adurere. x.
- A**n hoc ratio iuſticie habeat vt nō ſint extenſioꝝ penaz tempa q̄ fuerit peccatoꝝ. xj.
- D**e magnitudine p̄uaticatōnis p̄me ob quā eētna pena omib⁹ debeatur. q̄ extra gr̄atiam fuerint ſaluatoꝝ. xij.
- C**ontra op̄inōem eoz qui putāt criminoſis ſupplicia poſt mortē cauſa purgatoꝝ adhiberi. xij.
- D**e penis temporalib⁹ iſti⁹ vite quib⁹ ſub ſecta eſt humana oſitio. xij.
- A**d omne opus gr̄atie dei eruentis nos de p̄funditate veteris mali. ad futuri ſeculi p̄tineat nouitatem. xv.
- S**ub quib⁹ gr̄atie legib⁹ omēs regeneratoꝝ habeantur etates. xvj.
- D**e his qui putāt nulloꝝ hoīm penas in eētnuſ eſſe meſuſas. xvij.
- D**e his qui nouiſſimo iudicio p̄pter inēceſſio nes ſanctoz nemiem hoīm putāt eſſe damnā/ dum. xvij.
- D**e his qui impunitateſ oīm peccatoꝝ p̄mittūt etiam hēticis p̄pter participatoꝝ cor

- poris xp̄i. xix.
- D**e his qui nō omib⁹ ſed eis tantum qui apud catholicos ſunt renati. etiaſ ſi poſtea i multa crimia erroꝝeſq; p̄uiperint indulgentiam pollicent. xx.
- D**e his qui eos q̄ p̄manent in catholica ſi de etiam ſi peſſime vixerit. et ob hoc vri meſ ruerint tamen p̄pter fidei fundamētum ſaluā dos eſſe definiūt. xxi.
- D**e his qui putant ea crimina q̄ in eēmoſ finarū opa ommittunt. ad damnationis iudici um non vocari. xxij.
- C**ōtra op̄inōem eoz qui dicūt nec dia boli nec hominū malozū p̄petua futura ſupplicia. xxij.
- C**ōtra eoz ſenſum qui in iudicio dei oib⁹ reis p̄pter ſanctoz p̄ces putāt eſſe parcedum. xxij.
- A**n hij qui in hereticos baptizati ſunt et deteriores poſtea male viuēdo facti ſunt. vel hij qui apud catholicos renati ad hēſes a ſciſ mata trāſierunt. vel hij qui a catholicis apud quos renati ſunt nō recedētes crimioſe viue re p̄ſtiterūt. poſſint p̄uilegio ſacramētoꝝ remiſſidē eētni ſperare ſupplicij. xxv.
- Q**uid ſit in fundamēto habere xp̄m. r quibus ſpondeatur ſalus q̄ ſi p̄ ignis vſtura. xxvj.
- C**ōtra eoz p̄ſuaſionē qui putāt ſibi nō obſtura p̄cta. in quib⁹ cum elemoſinas facerent p̄ſtiterunt. xxvij.

Explicit tituli libri. xxi.
Incipit liber. xxi. Ca. p̄mus

Quoniam per ihesum christum dominum nostrum iudices viuorum atque mortuorum ad debitos fines ambe puenerunt ciuitates quaz vna est dei altera dyaboli. cuius modi supplicium fit futurum dyaboli et omnium ad eum pertinens in hoc libro nobis quatenus ope diuina valebimus diligētius disputandum est. Ideo autem hunc tenere ordinem malui ut postea disseram de felicitate sanctorum. quoniam vtrumque cum corporibus erit. et incredibile videtur esse in eternis corpora durare cruciatibus. quibus sine dolore vltimo in eterna beatitudine permanere. Ac per hoc cum illam penam non debere esse incredibile demonstrauero. adiuuabit me plurimum ut multo facilius omni carere molestia immortalitas corporis in sanctis futura credatur. Nec a diuino ordo iste abhorret eloquijs ubi aliquando quid

bonoz bñtudo pñs ponitur. vt est illud. qui bona fecerūt in resurrecōem vite. qui autem mala egerūt in resurrecōez iudicij: s; aliqñ 7 posterius: ut ē. mitteret filius homis angelos suos 7 colligēt d regno ei⁹ oia scādala. 7 mītēt in caminū ignis ardētis. illic erit fletus 7 stridor dentū. tūc iusti fulgebūt sicut soli regno patris sui. et illud: sic ibunt iniusti in suppliciu cēnu; iusti autē in vitam etñam. et in pphetis: quod omemorare longū est. nunc ille nūc iste ordo si quis inspiciat inueniēt. **S**; ego istum qua causa elegerim dixi. // **Ca. ij.**

Quid igitur ostēdam. vñ suincant in creduli posse humana corpa aīa atq; viuētia. nō solū nunq̄ morte dissolui. sed in etnoꝝ q; igniuz durare tormentis. **N**olūt enī hoc ad oipotētis nos referre potētā sed aliquo exemplo psuaderi sibi flagitāt qd si rñ debimus esse aīa pfecto corrupribilia q; mortalia. que tñ in me dijs ignib⁹ viuāt. nō nulluz etiam genus vermiū in aquaz calidarū scaturigine repire quaz feruorem nemo impune ore ētat. illos autē nō solum si ne vīla sui lesione ibi esse. sed extra esse nō posse. aut nolūt credē si ostendere nō valemus. aut si valuerim⁹. siue oculis demonstrare res ipsas siue p testes idoneos edocere. non satis esse s; ad exemplū rei de qua questio est. eadez in f; delitare ostendūt. q; hec aīa. nec semper viuūt. 7 in ill feruoribus sine dolorib⁹ viuūt. siue quippe nature oueniētibus vegetātur. illis n̄ cruciātur elemētis. quasi nō incredibilius sit vegetari. q̄ cruciari talib⁹ rebus. **M**irabile est em̄ dolere in ignib⁹ 7 tamē viuē. sed mirabilius viuē in ignibus nec dolere. **S**i autē hoc creditur: cur nō 7 illud. // **Ca. iij.**

Ed nulluz est in quīuē corpus qd doleri possit. nec possit mori. **E**t s; vñd sciimus. **N**am de corpibus quis certus est demonū vtrū in eis doleāt quādo se affligi magnis cruciatib⁹ ostent. **Q**d si respōdetur tēnū corpus solidū s; atq; ospiciū nullū esse. atq; vt vno potius nomie id explicem nullam esse carnem que doleri possit moriq; non possit: quid aliud d; nisi qd sensu corpis homines 7 expientia collegērūt. **N**ullam nāq; carnem nisi mortalem sciūt. **E**t hec est eoz tota ratio: vt qd experti nō sunt nequaq̄ esse posse arbitretur. **N**am cui⁹ rōnis est dolorem facē mortis argumētum. cū vite potius sit iudicium. **E**t si em̄ querim⁹. vtrū sp̄ possit viuē certum tamē est viuē omē quod dolet. dolorēq; omēm nisi in re viuēte esse nō posse. **N**ecessē ē ergo vt viuāt dolēs: nō ē necesse vt occidat dolor. q; nec corpa ista mortalia 7 vtiq; mortura omis dolor occidit. **E**t vt dolor aliquis

possit occidē: illa causa ē. qm̄ sic est aīa onexa huic corpori vt sumis dolorib⁹ cedat atq; discadat qm̄ 7 ipa opago mēbroꝝ atq; vitalium sic infirma est. vt eam vim que magnū vel summū dolorem facit nō valeat sustinē. **T**ūc autē tali corpi anima et eo onectetur modo vt illd vinculu; sicut nulla tempis longitudie soluit ita nullo dolore rumpat. **P**romde etiā si caro nūc talis nulla est que sensum doloris perpeti possit. mortēq; nō possit: erit tamē tūc talis caro qualis nūc nō est. sic talis erit 7 mors quā nūc non est. **N**on em̄ nulla sed sempiterna mors erit. quādo nec viuē aīa poterit deum nō habēdo. nec dolorib⁹ corpis carē moriēdo. **P**rima mors aīam nolētē pellit de corpore. **S**ecunda mors animas nolētēz tenz in corpe. **A**b vtraq; morte omniū id habet. ut qd nō vult aīa. de suo corpore patiat. **A**tendūt autē isti otradictōres nullam esse nūc carnē que dolorem pati possit. mortēq; non possit. 7 nō attēdūt esse tamē aliq̄d tale qd corpe maius sit. **S**p̄e quippe aimus cui⁹ pñtia corpi viuūt 7 regit. 7 dolorem pati potest. 7 mori nō potest. **E**cce muēta res est que cū sensu; doloris habeat: imortalis est. hoc igitur erit tūc etiā in corpib⁹ dānatoꝝ. quod nūc esse scimus in animis oim. **S**i autē ostideremus diligētius. dolor qui d; corpis. magis ad aīam p̄tinet. aīe ē em̄ dolere nō corpis. etiam quādo ei dolēdi causa existit a corpe. cū in eo loco dolet. vbi leditur corpus. **S**icut ergo dicimus corpa sentientia 7 corpa viuētia cui⁹ ab aīa sit corpis sensus 7 vita. ita corpa dicimus 7 dolētia. cū dolor corpis n̄ ab anima esse nō possit. **D**olet itaq; anima cui⁹ corpe in eo loco eius vbi aliq̄d ormgit vt doleat. dolet 7 sola quāuis sit in corpe. cum aliq̄ causa etiam inuisibili existit est ipsa corpe in columi. **D**olet etiā nō in corpe ostentata. **N**am vtiq; dolebat diues ille apud inferos. quādo dicebat: crucior in hac flāma. **C**orpus autē nec exanime dolet: nec aīatū sine anima dolet. **S**i ergo a dolore argumētuz recte sumētur ad mortem. vt id eo mors possit accidere q; potuit accidē 7 dolor. magis ad aīaz p̄tinet mori ad quā magis p̄tinet 7 dolere. **C**ū vero illa que magis dolere potest n̄ possit mori. quid momēti affert cur illa corpa qm̄ futura sunt in doloribus. id eo etiāz mortura credamus. **D**ixerūt quidez platonici ex tēnis corpibus moribūdisq; mēbris esse aīe 7 metuere. 7 cupere. 7 dolere atq; gaudere. **V**ñd 7 virgilius. **H**inc inq̄t id ē ex moribūdis tēnis corpis mēbris metuūt cupiūtq; dolentq; gaudentq;. **S**ed diuicimus eos in duodecimo hui⁹ opis libri o habē animas fm̄ ip̄of ab omi etiāz corpis late purgatas. diram cupiditatē qua

21
rursus incipiunt in corpora velle reuerti. **V**bi autem potest esse cupiditas perfectio etiam dolor potest frustra quippe cupiditas siue non pueniendo quod tendebat siue amittendo quo puenerat vertitur in dolorem. **Q**uia propter siuam que vel sola maxime dolet. huius tamen quaedam pro suo modo immortalitates suam non ideo mori poterunt illa corpora quia dolebunt. **P**ostremo si corpora faciunt ut anime doleant. cor eis dolere potest. mortem vero inferre non potest. non quia sequens non est ut morte faciat quod dolere facit. **C**ur ergo incredibile est ita ignem illis corporibus dolere posse inferre non morte. sicut ipsa corpora dolere aias faciunt quas tamen non ideo mori cogunt. **N**on est ergo necessarius future mortis argumentum dolor.

Ca. iij
Quia propter sicut scripserunt qui naturas animalium curiosius indagant. salamandra in ignibus uiuit. **E**t quaedam notissimi scilicet mores. qui tanta diuinitate temporis ac vetustate usque nunc ac deinceps flammis estuat atque in regni perseverat. satis idonei testes sunt non omne quod ardet absumi. **E**t anima indicat. non omne quod dolere potest. posse etiam mori. **Q**uid adhuc a nobis rerum poscuntur exempla. quibus doceam non esse incredibile ut hominibus corpora sempiterno supplicio punitorum. et in igne aiam non amittant. et sine detrimento ardeant. et sine interitu doleant. **N**on habebit enim tunc istam carnis substantia qualitate ab illo indita. qui tam miras et varias tot rebus indidit. quod videmus. ut eas quia multe sunt non miremur. **Q**uis enim nisi deus creator omnium dedit carni pauonis mortui ne putresceret. **Q**uid cum aditu incredibilem vitere euenit ut apud cartagineis nobis coacta adponere huius aui de cuius pectore pulparum quantum visus est de cerptu fuerit iussimus. **Q**uid post diem tantum spacium quanto alia caro que cum coacta putrescere placuit atque oblatum. nihil nostrum offendit olfactum. **Q**uemque repositum post dies amplius quam triginta idem quod erat inuentum est. **I**demque post annum. nisi quod aliquantum corpulencie ficioris et tractioris fuit. **Q**uis palee dedit vel tam frigidam vim ut obtutas mives fuerit vel tam feruidam ut poma imatura maturet. **D**e ipso igne mira quis explicet. quo queque adusta nigrescunt cum ipse sit lucidus. et pene omnia que ambit et lambit colore pulcherrima de colorat. atque ex pruna fulgida carbonem terrimus reddat. **Q**ueque id quasi regulariter diffinitum est. **N**am contrario lapides igne candere prococti et ipsi fuerit candidi et quantumvis ille magis rubeat. illi albescunt. **Q**ruunt tamen luci quod album est. sic nigrum tenebris. **C**um itaque ignis in lignis ardeat ut lapides coquat. contrarios huius non in contrarios rebus effectus. **E**t sic lapides et ligna

diuersa sunt. contraria tamen non sunt. sicut album et nigrum quorum in lapidibus unum facit. alterum in lignis. claros illos clarificas. hec effulcas cum in illis deficiet. non in istis uiuet. **Q**uid in carbonibus. **R**one miranda res est. et tanta infirmitas ut icu leuissimo frangantur. proflucilimo oteratur. et tanta firmitas. ut nullo humore corrumpantur. nulla etate vincantur. usque adeo ut eos sustinerent soleat. qui limites si que ad ouincendum litigatozem. quisquis postquam a liber tpa extiterit. fixumque lapides limites non esse otererit. **Q**uis eos in terra humida in fossos ubi ligna putrescerent tadium durare incorruptibiliter posse. rerum ille corruptor. ignis effecit. **I**ntueamur etiam miraculum calcis. excepto eo de quod iam satis diximus quod igne candescat quod alia terra redduntur. etiam occultissime ab igne ignem accipit eumque in gleba tangentibus frigida tamen lateat fuerit. ut nullo nostro sensui prius appareat. sed coptus expimeto etiam dum non appareat. sciat inesse sopitus. **P**ropterea quod eam calcem viuam loquimur. velut ipse ignis lateas aia fit inuisibilis. visibilis corporis. **I**am vero quam mirum est quod cum extinguitur. tunc acceditur. ut ei occulto igne careat atque infundit. aqua profundit. et cuius ante sit frigida inde feruescit. vnde feruetia cuncta frigescent. **V**elut expirante illa gleba. discedens ignis qui latebat apparet. ac deinde tanquam morte sic frigida est ut adiecta vnda non sit arsurum. et quam calces vocabamus vsuam vocem. extinctam. **Q**uid est quod huic miraculo addi posse videat. **E**t tamen addit. **N**am si non adhibeas aquam sed oleum quod magis fomes est ignis nulla eius profusione vel infusione feruescit. **H**oc miraculum si de aliquo in dico lapide legimus siue audirem. et in nostrorum expimentum venire non posse. profecto aut modicum putarem. a certe gradum mirarem. **Q**uare vero rerum ante nostros oculos quod tridiana documeta versant non gne minime mirabili sed ipsa assiduitate vilescunt. ita ut ex ipsa india que remota est pars orbis a nobis disterimus nonnulla mirari. que ad nos potuerunt miranda produci. **A**d materiam lapides multi apud nos habent. et maxime aurifices insignitiores que gemmarum. **Q**ui lapis nec ferro nec igni nec alia vi vlla prohibetur proter hircinus sanguinem vincit. **S**ed qui eum habet atque nouerunt num quid ita miratur. ut huius quibus primus potentia eius ostenditur. **Q**uibus autem non ostendit. fortasse nec credunt. **A**si credunt in experta miratur et si otigerit expiri. ad huc quod am miratur infolita. sed assiduitate experiendi paulatim scietra hit admiracionis incitamentum. **M**agnetis lapidem nouimus. mirabilem ferri esse raptorem. **Q**uod cum primus vidi vehementer inhorui. **Q**uippe

cernebam a lapide ferreū anulum raptus atq
 suspesum. deinde cū tanq ferro qd rapuerat
 vim debisset suam cōmunēq fecisset. id ē anu
 lus alteri admot⁹ est. eūdemq suspēdit. atq
 vt ille poti lapidi. sic alī anulus poti anulo co
 herebat. Accessit eodem mō fecius. accessit et
 quart⁹. Jamq sibi pmutua circulis nexis nō
 implicatoz intise cus sed extisecus adherē
 tium quasi cathena ppederat anuloz. Quis
 istam vim lapidis nō stupēt que illi non soluz
 inerat. verū etiā p tot suspēsa trāfibat. et in
 uisibilib⁹ ea vinculis subligabat. S; multo
 est mirabilius qd a ffe et coepo meo se uero mi
 leuitano de isto lapide cognouit. Sei pm nā
 q; videsse narrauit. quē admodū batanarius
 quōdam comes affrice cū apud euz ouiuare ē
 epus eūdem ptulerit lapidem. et tenuit sub
 argēto. ferrūq sup argentum posuit. deinde
 sic subē mouebat manū q lapidē tenebat. ita
 ferrū desup mouebat. atq; argēto medio nō
 q; patiēte. scit atillimo cursu ac recurso infra
 lapis ab homie. sup ferrū rapiebat a lapide.
 Dixi qd ipse cōspexi. dixi quod ab illo audiui.
 cui tanq ipse viderim credidi. Quid etiā de
 isto magnete legerim. dicā. Quādo iuxta eū
 ponit adamas nō rapit ferrū. et si iam rapue
 rat. vt ei ppm quaūit mox imittit. India mit
 tit hos lapides. Sed et si eos nos cognitos iā
 desistimus admirari. quāto magis illi a qbus
 veniūt. si eos facilimos habent. si forsitan hūit
 vt nos calcem. quā miro mō aqua feruescētē
 qua solet ignis extingui. et oleo nō feruescētē
 tem quo solet ignis accēdi. q; in pmpetu nob
 est nō miramur.

Ca v.
Uerū tamen homies infideles qui cum
 diuina vel pterita vel futū miracula p
 dicam⁹ que illis expiendā valem⁹
 ondere. rōz a nob earūz flagitāt rerūz. Quaz
 qm nō possum⁹ reddere. excedūt em vires mē
 tis humane. existimāt falsa esse q; dicimus ipi
 de tot mirabilib⁹ rebus q; v; vidē possumus
 vel videmus dūt reddere rōnem. Ad si fieri ab
 homie nō posse pūderint. fatendum est eis nō
 ideo aliqd nō fuisse. vel nō futū esse. quia ra
 tio nō potest inde reddi. quādo quidē sunt ista
 de quibus similitē nō potest. Non itaq; pgo p
 plurima que mādāta sunt lris nō gesta atq;
 transacta. sed in locis quibusq; manētia quo
 si quisq; ire volūit et potūit. vtz vera sint ex
 plorabit. Sed pauca o memoro. Agrigentia
 nū sicilie salem phibēt cum fūit admot⁹ igni
 velut in aqua fluēscē. cum p o ipi aque velut i
 igne crepitare. Apud garamātas quendam
 fōtem tam frigidum diebus vt nō bibatur.
 tā feruidum noctib⁹ vt nō tangat. In epīro
 alium fōtem in quo facesyt in cetis extingū

tur accēse. sed nō vt in ceteris accēdunt ex
 tincte. Albeston archadie lapidem pprea sic
 vocari. quod accensus semel iam nō possit ex
 tingui. Lignū cuiusdāz ficus egiptie nō vt
 ligna cetera in aq; natari sed mergi. et quod
 ē mirabilius cū in imo aliqdā fūit. inde ad
 aque suplicies rursus emergē quādo madefa
 ctus debuit humidis pondē pēguari. Poma i
 tra sodomoz gigni quidez. et ad maturitatis
 faciem puenire. sed morsu pēssuue temprata
 in fumūz ac fauillā coreo fatescēte vanescere
 Pirritem lapidez p sicum tenētis manū si vhe
 mētius p̄matur aburē. p̄t quod ab igne nol
 mē accepit. In eadem phide gigni etiāz lapi
 dem selenitē. cuius interiores candorem cum
 luna crescēt atq; desicē. In capodocia etiā vē
 tu equas cōcipē. eiusdemq; fetus nō amplius
 triēnio viuē. Thilen indie insulam eo p̄ferri.
 cetis tris quod omis arbor que in ea gigni
 nunq; nudat regmie folioz. De his atq; alijs
 inuābilib⁹ mirabilib⁹ q; historia nō fcoz. et
 transactoz. sed manētium locoz tenet. māt
 aliud agenti ea p̄se qui nimis longū est. Red
 dāt ratiōem si possunt in fides isti qui nolūt
 diuis literis credē. quid aliud qm nō p̄eātēl
 eas esse diuinas. eo q; res habeāt incredibiles
 sicuti s; est vnd nē agimus. Non em admittit
 inquit vlla rō. vt caro ardeat. nec absumat
 doleat neq; moriat. rōcinatores vīez magni q;
 de omioz tbus quas esse mirabiles oftat pos
 sent reddē rōez. Reddāt grōz de his q; pau
 ca posuim⁹. que pculdubio si esse nescirēt et
 ea futura esse dicēmus. multomin⁹ credēt q;
 q; nūc dicentib⁹ nob nolunt credē aliquādo
 esse vēturum. quis emēoz nob credēt. si quē
 admodūz dicimus futū hoim viuā corpa que
 semp arsurā atq; dolitura nec tamē aliquādo
 moritura sine. ita diceremus in futuro seculo
 futurūz salem quē facēt ignis velut in aq; flu
 escere. eūdemq; facēt aqua velut in igne cre
 pitare aut futurū fontez cui⁹ aquam frige
 rio noctis sic ardeat. vt nō possit tangi. in esti
 bus vero dici sic algeat vt nō possit tāgi. ā fu
 turum lapidem vel eū qui suo calore manū cō
 stringētis adureret. vel eum qui vnde cūq; ac
 census. extingui oino nō posset. et cetera que p̄
 termissis alijs innumeris o memorāda in eoz
 duxi. Nec ergo in illo seculo qd futurūz est si
 dicēmus futura nobisq; increduli rīderēt. Si
 vultis vt ea credam⁹. de singulis reddite rati
 ones. Nos nō posse ofitemur. eo q; istis et simi
 libus dei miris opibus infirma moraliū rati
 ocinatio vinceret. fixam tamē apud nos esse
 ratiōem nō sine rōe oipotētem facere vnd am
 mus humanus infirm⁹ rationē nō possit red
 dere et in multis quidem reb⁹ incertū nobis

esse quid velit illud tamē esse certissimū nō il
eoz illi esse impossibile quecūq; voluerit. et q;
nos credē p̄dicēti. quem neq; impotētem. ne
q; mēricentem possum? credere. Nō tamē fidei
rephensores. exactoresq; rōnis. quid ad ista
rūdent de quib? rō reddi ab homie nō p̄. et
tamē sunt. et ipsi rōni nature vidētur esse oīra
ria. **A**ue si futura esse dicemus? similit̄ a nob̄
sicut eoz que fut̄a esse dicimus ab infidelib?
ratio posceret. ac p̄ hoc cum in talibus operi
bus dei deficiat rō cordis et hōnis humani
sicut ista nō ideo nō sunt. nō ideo etiam illa nō
erūt. quoniā ratio de verisq; ab homie nō po
test reddi.

Ca. vi.
Hec forte rūdeant. p̄sus nec ista sunt
nec ista credimus; falsa de his dicta
falsa osep̄ta sunt. et adiciāt ratiocinā
tes atq; dicētes. Si talia credēda sunt credi
te et vos qd̄ in eis b̄em̄ tr̄is est relatum fuisse vel
eē quoddā veneris fanū. at q; ibi cād̄ elabruz
et in eo lucnā s̄b̄ diuo sic ardētē. vt eaz nul
la tempestas nullus imber extingēt. Vñ sic ille
lapis ita ista lichnos asbestos id est lucnā in
extinguit nōmiata est. **Q**uod p̄pter ea dicē
potuerūt vt rūdendi nob̄ angustias ingerāt
q; si dixerim? nō esse credendū. sc̄pta illa mi
raculoz infirmabim? si at̄ credendū esse oēs
serimus. firmabimus num̄a paganoz. **S**ed
nos sc̄iam in libro duodeuigesimo hui? opis
dixi. nō habemus necesse oīa credē que histo
ria oīnter gētiliuz. cum et ipsi in se h̄i sc̄or̄iaci
sicut ait varro quasi data opa et quasi ex indu
striā p̄ multa dissentiat. **S** et ea si volum? cre
dimus q; nō adūfant̄ libris: quib? nō dubita
mus optere nos credē. **D**e his at̄ miraculoz
locis. nob̄ ad ea q; futura psuadere incredul
volum? satis illa sufficiūt. q; nos q; possumus
ex p̄te. et eoz testes idoneos nō difficile ē in
uenire. **D**e isto at̄ fano venēs et lucnā inextin
guibili: nō solum in nullas coboz tam angustias
verū etiam latitudis nob̄ campus aperitur
Addimus em̄ ad istam lucnā inextinguibile
et humanaz et magicaz. id ē p̄ hoīes demoni
caruz artium. et ipoz p̄ seip̄os demonuz mul
ta miracula. **A**ue si negare voluerim? ei dē ip
si cui credim? sacraz sc̄iaz adūfabim̄ veritati
Aut ḡ in lucnā illa mechanicū aliqd̄ de lapi
de asbesto ars humana molita ē. aut arte ma
gica factū est qd̄ hoīes illo miratētur in tem
plo. aut demon quispiā s̄b̄ nomie veneris tan
ta se efficacia p̄tauit vt s̄b̄ ibi p̄digium et ap
pareret homibus et diutius p̄manēt. **I**lliciūt
autē demones ad inhabitādum p̄ creatas q̄s
nō ipsi sed deus oīdit delectabilib? p̄ sua di
uinitate diuis. nō vt aīalia cibis. sed vt sp̄irit?
signis. que cuiusq; delectatōne oīruūt p̄ va

ria ḡna lapiduz. herbarū. lignoz. aīaīuz car
minū. ritū. **V**e autē illiciātur ab homib? p̄ri
us eos ipsi astutissima calliditate seducūt. vt
inspirādo eoz cordibus virus occultuz. **L**eti
am fallacib? amicitijs apparento. eozq; pau
cos discipulos suos faciūt plurimozq; docto
res. **N**ecq; em̄ potuit nisi p̄m̄uz ip̄s doct̄ribus
disci. qd̄ quisq; illoz appetat quid extorreat
quo inuitē nōmie quo cogat. vñ magice ar
tes earūq; artifices extirerūt. **M**axime autē
possidēt corda mortaliū qua potissimū posses
sione gloriātur. cum se trāffigurat in āgelos
lucis. **S**unt ḡ facta eoz plurima. que quāto
magis mirabilia oītemur. tāto cautius vita
re debemus. **S** ad h̄ vñ nūc agimus; nob̄ eti
am ip̄a p̄ficiūt. **S**i em̄ h̄ imundi demōes p̄nt:
quāto potētiores sunt sancti āgeli. quāto po
tētior his omnibus deus. qui tātoz miraculo
rum effectores etiaz ip̄os āgelos fecit. **Q**uā
obrem si tot et tāta mirifica. que mechanema
ta appellāt. dei creatā vtētibus humanis ar
tibus fuit. vt ea q; nesciūt opinētur eē diuina
vñ factum ē vt in qd̄am templo lapidib? ma
gnetibus in solo et camera p̄portōe magnitu
dis positis simulacru? ferreum aeris illius me
dio infvtrūq; lapidem ignorantib? quid sur
sum eēt ac deorsum quasi numis potestate p̄
deret. quale aliqd̄ etiam in illa lucnā veneris
de lapide asbesto ab artifice fieri potuisse iā
diximus si magoz opa quos n̄a sc̄pturavene
fiscos et incātoroz vocat. intātuz demones
extollere potuēt. vt oīruere hoīm sensib? si
bi nobilis poeta videret. de quada? femia q;
eali arte polletet dicēs. h̄ se carminibus p̄mit
tit soluere mētes. quas velit ast alijs duras im
mittere curas. sistere aquā fluiuis et vertere si
dera et tro. nocturnos sciet manes mugire vis
bis. s̄b̄ pedibus fr̄am. et descendere mōtibus
oznos: quāto magis deus potēs est facere q;
in fidelibus sunt incredibilia. sed illi? facilia
potestati. quāto quidē ip̄e lapidū aliarumq;
vim reruz et hoīm ingenia que ea miris vtuntē
modis. angelicazq; naturas oibus frenis po
tētiores animātibus oīdit vniūsa mirabilia
mirabili vincēte virtute. et operādi. subendi.
fmēdiq; sapiētia. vtēs omnibus tam mirabilē
q̄ creatū.

Ca. vii.
Quā itaq; facere nō possit deus vt et
resurgat corpora mortuoz. et igne eē
no crucietur corpa dānatoz: qui fec
mūdum in celo. in aere. in aq̄s. in numerabili
bus miracul̄ plenū: cum sit omnibus quib? ple
nū est p̄culdubio maius et excellētius etiaz ip̄
se mūdus miraculum? **S**ed isti cum q̄bus vel
otra quos agimus. q; et deuz esse credūt a quo
factus est mūdus. et deos ab illo factos per q̄

ab illo admistratur h mūdus. 7 miraculoz ef
 fedricēs siue spōtaneoz. siue cultu 7 ritu quo
 liber imperatoz. siue etiam magicoz. mūda
 nas vlnō negāt vlnisup 7 pdicāt potestates
 quādo eis rerū vim mirabilem pponim? alia
 rum. que nec aīalia sunt rōnalia nec vlla rōne
 pditi spūs. sicut sunt ea quoz pauca omemoz
 ra uim? rñdere assolēt. Vis est ista nāte: natu
 ra eoz sic sese h3 pparatum iste sunt efficacie
 naturarū. Tota itaq; ratio est cur agrigēti
 nū salem flāma fluere faciat. aqua crepitare.
 qz hęc est natura ei9. 7 h esse potius oīra natu
 ram vidē. que nō igni sed aque dedit sales sol
 uē. torrē autē igni nō aque. H3 ista inquit
 salis hui9 nāalis est vis. vt his oīra pati
 atur. Nec igit rō reddīt. 7 de illo fonte gara
 mārio vbi vna vna frigit diebus noctibus
 feruet; vi vtraq; molesta tangētibus. Nec 7
 de illo alio. qui cū sit oīra tibus frigid9. et
 facem sic alij fōtes extinguat accensam. diffi
 miliē tamē atq; mirabilē i de3 ipse accēdit ex
 tinctaz. Nec 7 de lapide asbesto q cum ignē
 nullū habeat ppius; accepto tñ sic ardet alie
 no. vt nō possit extingui. Nec de cetis que pi
 get retexē quib9 licz vis insolita oīra nāaz
 melle videat. alia tamē de illis nō redditur rō
 nisi vt dicat hęc eoz esse natura. Breuis sane
 ista ratio fateoz sufficiensq; responsio. H3 cus
 deus aucto: sit naturarū oīm. cur volūt fortō
 rem nos reddē rōnem. quādo aliquid velut ipos
 sibile nolūt credē. eisq; reddidēz rōnis pscē
 tibus rñdemus hanc esse volūtatem dei oīpo
 tētis. Qui ēte nō ob aliud vocat omnipotens
 nisi qm quicqd vult potest. qui potuit creare
 raz multa q nisi oīderent. ā a credēdis hodie
 q dicerētur testibus. pfecto impossibilia pu
 tarētur. nō solum q ignotissima apud nos. ve
 rū etiam q notissima posui. Illa em q apd nos
 pter eos quoz de his libros legim9 nō habēt
 testem. 7 ab eis oīscripta sunt q nō sunt diuini
 tus docti atq; humanit9 falli forte potuerūt.
 licz cuiq; sine recta rēptēhione nō credē. Nā
 nec ego volo remē credi cūcta que posui. qz
 nec a me ipso ita credūtur tanq; nulla de illis
 sit in mea cogitatōne dubitatio. exceptis his
 que vln ipse sum expertus 7 cuius facile ē expiri
 fic de calce q feruet in aqua. in oleo frigida ē
 de magnete lapide. q nescio qz orbitōne mē
 sibili stipulam nō moueat 7 ferrum rapiat. de
 carne nō putrescēre pauonis cū putruerit et
 platonis; de palea sic frigēte vt fluēsē muez
 nō finat. sic calēte vt maturescē poma cōpel
 lat de igne fulgido q fm suū fulgozēz lapides
 coquēdo cādificz 7 oī eund suū fulgozē vredo
 plurima fuscet. Tale est 7 q nigre macule of
 fundūtur ex oleo splēdido. similiē nigre linee

de cādido impmūtur argēto. De carbonibus
 etiam qd accēdēte igne sic vertant in otrariū
 um. vt de lignis pulcherrimis etri. fragiles
 de duris. iputribiles de putribilib9 fiat. Nec
 ipē quedaz cum multis. que dā cum oīb9 no
 ui. et alia plurima q huic libro inserē longum
 fuit. De his autē que posui nō expta s3 le dā
 pter de fonte illo vbi faces 7 extinguitur ar
 dentes 7 accēduntur extincte. et de pomis ē
 re sodomoz forissecus qm matoris mēscul
 fumeis. nec testes aliq; idoneos a quib9 vtz
 vta essent audirem potui repire. Et illū qui
 dem fontē nō inueni q megipto vidisse se di
 cerēt. sed quim gallia similē nosse nō lōge
 a garcianopoli ciuitate. De fructib9 autē so
 domitarū arboz nō tñn litere fidedigne indi
 cāt. verū etiam tā multi se loquūtur expertos
 vt hinc dubitare nō possim. Cetera vero sic ha
 beo vt neq; affirmāda neq; negāda deereue
 rim. s3 ideo eē ipsa posui. qm apd eoz oīra qd
 agimus historicos legi. vt oīderem qualia
 multa. multiq; illoz nulla reddita rōne. in su
 orū literatoz sepra literis credāt. q nob cre
 dere quādo id qd eoz expientiam sensūq; ēnt
 gredit omnipotētem deū dicimus esse factuz
 ne cōddita rōe dignatur. Nam q melior 7 va
 lidior: ratio de reb9 talib9 reddīt q cum oīm
 potes ea posse facē phibetur et facturus dī q
 pnūciasse ibi legi. vbi alia multa pnūciavit
 q fecisse mōstratur. Ipse quippe faciet qz se fa
 cturū esse pdixit que impossibilia esse putantē
 qui pmisit 7 fecit vt ab incredul9 gētibus in
 credibilia credēntur. // Ca. viij.

S autē rñdent ppta se nō credē que
 de humanis sp arsuris nec vñq; mori
 turis corpibus dicim9. qz humano
 eoz naturā nouim9 longe alie institutaz
 vñd nec illa rō hinc reddi potest. que de illis
 naturis mirabilibus reddēbatur. vt dici pos
 sit. vis ista naturalis est ei huius ista natura
 est. quoniaz scimus humane carnis istam non
 esse naturā habem9 quidē q respōdeam9 de
 literis sacris. hāc ipsaz sez humanā carnē ali
 ter institutā fuisse an peccatū id est vt posset
 nunq; perpeti mortē. alie autē post pccm qua
 lis in erumna huius mortalitatis innotuit vt
 perpetuā vitam tenē nō possit. Sic g alie qm
 nob nota est institueē in resurrectioz mortuo
 rū. Sed qm istis nō credūt literis vbi legitur
 qual in paradiso vixerit homo. quātumq; fuēt
 a necessitate mortis alien9. quibus vtiq; si cre
 derent. nō cum illis de pena dānatoz que fu
 tura est oposius agēmus. de līs eoz quo do
 ctissimi apud illos fuēt aliquid pferēdus est
 quo appareat posse fieri vt alie se habeat queq;
 res qz p9 in reb9 inotuerat sue deēmainatōe

nature. Est in marci varronis libris quoz in-
 septio est de gēte ppli romani qđ eisdem ver-
 bis quibus ibi legiē t hic ponā. In celo inq̄
 mirabile extitit portētum. Nam stella venēis
 nobilissima quā plautus vespugines homer⁹
 hesperon appellat pulcherrimaz dicēs castor
 scribit tñ portētum extitisse vt mutaret colo-
 rem magnitudinem figurā cursum: qđ factū
 ita nec antea neq; postea fit. Hoc factum og-
 go rege dicebāt adrastus cizicenos t dyone
 apolites mathematici nobiles. Hoc certe var-
 ro tātus auctoz portētum nō appellaret. n̄ eē
 oera naturaz vidētur. Omnia quippe portēta
 cōtra naturā dicimus esse: sed nō sunt. Nūc ē
 em̄ oera naturā qđ dei sit volūrate. cum volū-
 tas tāti vtiq; oditoris odite rei cuiusq; natu-
 ra fit. Portētum ḡ fit nō oera naturā: sed cō-
 tra qm̄ est nota natura. Quis at portētoz nu-
 merat multitudinem que historia gētium oti-
 netur. S; nūc in hoc vno attēdamus qđ ad-
 rem de qua agimus p̄tinet. Quid ita disposi-
 tum est ab auctore nate celi t terre que admo-
 dum cursus ordinatissim⁹ siderū. Quid tā ra-
 tis legibus fixisq; firmatū. Et tñ quādo ille vo-
 luit qui sūmo regit impio ac ptate quod odi-
 dit. stella p̄ceretis magnitudine ac splēdore no-
 tissima. colorem magnitudines figurā t quod
 est mirabilis sui cursus ordinem legēq; muta-
 vit. Turbauit p̄fecto tūc si vlli iam fuerūt ca-
 nones astrologoz: quos velut inerrabili cō-
 putatōe de p̄teritis ac futuris astroz moti-
 bus scriptos hnt. Quos canones sequēdo aucti
 sunt dicē. B̄ quod de lucifero cōrigit: nec an-
 tea nec postea stegisse. Nos autē in diuis li-
 bris legim⁹ etiaz solē ipm̄ sterisse cū a domo
 deo periisset vir sanct⁹ ihesus naue. donec ce-
 prius plium victoria terminaret. t retrosum re-
 disse vt regi ezechie qñ decim̄ ani ad viuēduz
 additi. B̄ etiaz pdigio p̄missionis dei signifi-
 carētur adiūctio. Sed ista q̄z miracula q̄ me-
 ritis sunt ocella sanctoroz quādo credūt isti fa-
 cta magis artibus tribuūt. Vñ illud est qđ
 supius omemorauim̄ dixisse h̄giliuz. si stē aquā
 fluiuis t vertere sidera retro. Nam t fluiuium
 stetit supius inferiusq; fluxisse se cuz p̄lis dei
 ductore sup memorato ihesu naue. viam car-
 pet. t helia p̄p̄ta transeūte. ac postea disci-
 pulo eius heliseo id eē factū in sacris liis legi-
 mus. t retroūsum fuisse maximū fidus regnā-
 te ezechia a modo omemorauim⁹. Quod vero d̄
 lucifero varro sc̄p̄t nō est illic dictum alicui
 homi p̄tēti id fuisse ocellum. Nō ergo de no-
 ticia naturaz caligiem sibi faciāt in fideles qñ
 nō possit in aliqua re diuinitus fieri aliud q̄m
 ei⁹ natura p̄ humanā suam exp̄ctiam cogno-
 uerūt quāuis t ipa q̄m rerum natura omib⁹

nota sunt nō min⁹ mira sint essetq; stupenda
 osideratibus cūctis: si solerent homines mirari
 mira nisi rata. Quis em̄ osultat oē nō vidat
 in hoim̄ innumerabili numerositate. t tāta na-
 ture similitudine. valde mirabiliter sic h̄cē sin-
 gulos singulas facies. vt nisi in se similes es-
 sent non discordes ēnerentur eoz species ab
 aialibus ceteris. t rursus nisi in se dissimiles
 essent nō discernētur singuli ab homib⁹ ce-
 teris. Quos ergo similes ositemur coscōdē dis-
 similes inuenimus. Sed mirabilior est osidera-
 tio dissimilitudinis. qm̄ similitudinem iusti⁹ vi-
 detur exp̄fecē natura omum̄. Et tñ que sunt
 rara. ipa sunt mira: multo em̄ amplius admi-
 ramur. quādo duos ita similes repimus vt in
 eis discernēdis aut semp̄ aut frequēt̄ errem⁹.
 Sed quod dixi septum a varrone. sic eoz fit
 historicus idemq; doctissimus. fortasse vere fa-
 ctum esse nō credūt. aut qz nō diu māsit alius
 eiusdem sideris cursus. sed reditus ē ad solitū
 cursum. min⁹ isto mouetur exemplo. Habent
 ḡ aliud qđ etiam nūc possit ostēdi. cisq; puto
 debere sufficere quo commoueantur. cum ali-
 quid adūterint in aliqua institutōe nature eā
 qđ sibi notissimam fecerint. nō se inde deo de-
 bere p̄scribere. quasi eam nō possit in lōge aliū
 q̄ eis cognita est vertē atz mutare. Terra so-
 domoz nō fuit vtiq; vt nūc est. sed iacebat si-
 mili ceteris facie. ea demq; vel etiam vberiore
 fecunditate pollebat. Nam dei paradiso in di-
 uinis eloquijs comparata est. Nec postea q̄z
 tacta d̄ celo est. sicut illoz quoq; attestatur
 historia. t nūc ab eis qui veniunt ad loca illa
 ospicitur. pdigiola fuligine horroni est. et po-
 ma eius interiorē fauillam mēdaci sup̄ficie
 maturitatis includūt. Ecce non erat talis: t
 talis est. Ecce a oditore naturaz. natura ei⁹
 in hāc fedissimam diuinitatem mirabili muta-
 tione cōuersa ē. t quod post tam lōgum acci-
 dit tempus: tam longo tempe p̄seuerat. Sic
 ergo nō fuit impossibile deo quas voluit insti-
 tuere sic ei nō ē impossibile in quid qđ voluit
 quas instituit mutare naturas. Vñ illoz quo-
 q; miraculoz multitudo vilescit. que mōstra-
 ostēta portēta. pdigia nūcupatur. Que t̄co-
 lere t omemorare fidelim̄ huius op̄tis q̄s erit
 finis. Mōstra sane dicta p̄hibent a mōstrādo
 quod ali quid significando demonstrat. t ostē-
 ta ab ostēdendo. t portēta a portēdendo. id ē
 ē p̄ndēdo. t pdigia qđ porro dicāt. id ē fūta
 p̄dicāt. S; viderit eoz p̄dictores. quō ex eis si-
 ue fallatur siue instinctu spirituz. quibus cu-
 ra est tali pena dignos animos hominū noxie
 curiositatis retibus implicare. etiā vera p̄di-
 cant. siue multa dicēdo aliquādo in aliqđ veri-
 tatis incurrāt. nobis tamen ista que velut oē

naturam fiunt. et contra naturam fieri dicuntur: quo more hominum locutus est. et apostolus dicendo. contra naturam in olea in situ oleastrum. factum esse participem pinguedinis oleae. et monstra ostenta. potentia. prodigia nuncupantur. hoc monstrare debent. hoc ostendere. vel praestendere. hoc predicere quod facturus est deus que de corporibus hominum se pronunciauit esse facturum. nulla impediente difficultate. nulla prescribente lege nature. Quomodo autem pronunciauerit: satis in libro superiore docuisse me existimo. de cerpendo de scripturis sanctis et ueteribus non quidem omnia ad hoc pertinentia sed que sufficere huic operi iudicauit.

Capitulum nonum.
Quod igitur de sempiterno supplicio damnatorum per suam prophetam deus dixit. fiet omnino fiet. vermis non morietur et ignis eorum non extinguetur. Ad hoc uelamentius commemorandum. etiam dominus ihesus cum membra que hominem scandalizant pro his omnibus poneret. quos ut sua membra dextera quis diligit. eaque precipere amputari. bonum est inquit tibi debilem introire in vitam. quam duas manus habentem ire in gehennam. in ignem inextinguibilem. ubi vermis eorum non morietur. et ignis non extinguetur. Non aliter ait et de oculo. Bonum est tibi inquit luscum introire in regnum dei. quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis. ubi vermis eorum non morietur. et ignis non extinguetur. Non cum pigrauit uno loco eadem uerba ter dicere. Quae non terreat ista reprobatio. et illius pene comminationis tam uelamentis diuino ore. Verumque ad

7
horum ignem scilicet atque vermes qui uolunt ad animi penas non ad corporis pertinere. dicitur etiam uiri dolore animi sero atque infructuose penitentes eos qui fuerint a regno dei separati. et ideo ignem pro isto dolore uentem non incongrue poni potuisse contendunt. Unde illud apostoli. Et quis scandalizatur et ego non pro. Eundem etiam uermem putant intelligendum esse. nam scriptum est inquit. Sicut tineae uelamentum et uermis lignum. sicut meror exercuiat cor uiri. Qui uero penas et animi et corporis in illo supplicio futuras esse non dubitant. igne uiri corpus. animum autem uermem quod ammodo uermis meroris affirmant. Quod et si credibilis dicitur. quia utique absurdum est. ubi dolorem aut corporis aut animi defuturus. ego tamen facilius esse ut ad corpus dicam utrumque pertinere quam neutrum. et ideo tacitum in illis diuine scripture uerbis animi dolorem quoniam consequens esse intelligitur. etiam si non dicatur ut in corpore sic dolere animus quoque sterili penitentia crucietur. Legitur puppe et in ueteribus scripturis uindicta carnis in ignis et uermis. Potuit breuius dici. uindicta impij. Cur ergo dictum est carnis impij. nisi quod utrumque. id est et ignis et uermis pena erit carnis. Aut si uindictam carnis propterea dicere uoluit. quia hoc in homine uindictabitur quam secundum carnem uixerit. Propterea hoc enim ueniet in mortem secundam quas significabit apostolus dicens. Si enim secundum carnem uixeritis moriemini. Eligat quisque quod placet aut ignem tribuere corpori. animo uermes hoc proprie. illud tropice. aut utrumque proprie corpori. Nam enim satis superius disputauit posse animalia etiam in ignibus uiuere in uisione sine consumptione. in dolore sine morte. per miraculum omnipotentissimi creatoris cui hoc possibile esse qui negat a quo fit quicquid in naturis omnibus miratur ignorat. Ipse est enim deus qui omnia in hoc mundo magna et parua miracula que commemorauimus. et incomparabiliter plura que non commemorauimus fecit eademque ipso mundo uno atque oim maximo miraculo inclusit. Eligat ergo unum e duobus quisque quod placet. utrum et uermes ad corpus proprie an ad animum translato a corporalibus ad incorporea uocabulo existimet pertinere.

Quid autem horum verum sit res ipsa expeditius indicabit. quāto erit sciētia tanta sanctorum ut eis cognoscēdaz illaz penaz necessaria nō sit experientia. sed ea que tūc erit plena atq; p̄fca ad hoc q̄s sciendū sapiētia sola sufficiat. Nūc em̄ ex parte scim⁹. donec veniat qd̄ p̄fectus ē dū tamē nullo mō illa corpa talia futura esse credam⁹. ut nullis ab igne afficiantur doloribus.

Non occurrit querē. si nō erit ignis incorporealis sicut ē animi dolor. sed corporalis tactu noxius. ut eo possint corpa cruciari. quomō i eo erit et pena spiritui maligno ruz idē quippe ignis erit supplicio scz hoim attribut⁹ et demonū. dicēte x̄po. discedite a me maledicti in ignes et̄num qui parat⁹ est dyabolus et angel⁹ eius; nisi qz sunt quedā sua etiā demōibus corpa sicut doctis hominibus visus est. ex isto aere crasso atq; humido cuius impulsus vento flante sentit⁹. Quod genus elementum nihil igne p̄peti possit nō vreret feruefactus in balneis. Ut em̄ vrat por. vr̄it. facq; qd̄ patit⁹. Si aut̄ quisq; nulla hęc corpa demōes asseuerat nō est de hac re aut laborādum operosa inq̄sitione. aut otēiosa disputatōne certādum. Cur itaq; nō dicamus. quāuis miris tamē veris modis etiā spūs in corporeos posse pena corporalis ignis affligi; si spūs hoim etiā ipsi p̄fecto incorporei. et nūc potuerit includi corporalibus mēbris et tūc poterūt corporum suoz vincula insolubilia alligari. Adherēbūt ḡ si eis nulla sunt corpa spūs demonum. imo spūs demones; h̄ incorporei corporeis ignibus cruciadi. nō vt ignes ipsi quib⁹ adhēbunt eorum iūctura inspirētur et aialia fiant que consistēt spiritui et corpore. sed vt dixi miris et ineffabilibus modis adhēndo accipiēt ex ignib⁹ penam nō dātes ignibus vitam. qz et iste ali⁹ modus quo corpibus adhēnt spūs et aialia fiunt oīno mirus est. nec cōphēndi ab homie potest. et hoc ipse homo est. Dicerem q̄bez sic arsurus sine vllō suo corpore spūs sicut ardebat apud mferos ille diues quādo dicebat. cruciari in hac flāma. nisi oueniēter r̄ndere cernerē talem fuisse illam flammaz. quales oculi q̄s leuauit et lazarus vidit. qual lingua cuius hūo rem exiguuz desiderauit infūdi. qual digitus lazari de quo id sibi fieri postulatū vbi tamē erant sine corporib⁹ anime. Sic ḡ incorporealis et illa flāma que exarfit et illa guttula quā poposcit. qualia etiā sunt visa dormiētium. siue in extasi cernētium res corporales habentes tū similitudinem corporum. Nam et ipse homo cuius spiritu nō corpore fit in talibus visis. ita se tam tūc similem suo corpi videt. vt discernē oīno nō possit. At vero gebēna illa quod etiā sta-

gnum ignis et sulphuris dictus est. corporeus ignis erit. et cruciabit corpa damnatorum aut et hoim et demonū. solida hoim. aerea demonum aut tū hoim corpa cum spiritibus; demones autem spūs sine corpibus terētes sumētes penam; nō i parciēdo vitam corporalibus ignib⁹.

Vnus quippe vtriusq; ignis erit. sicut veritas dixit.

Sic autē quidam eorum contra quos defēdimus ciuitatem dei iniustū putant. ut p̄ peccatis quālibet magnis. paruo h̄ tempore p̄petratis. pena quisq; damnet̄ et̄na. q̄si vllius id nūquāz iusticia legis attēdat vt tāta mora temporis quisq; puniat quāt a mora temporis vnde punētur admittit. Dctō genera penarum in legib⁹ esse scribit tullius. damnū. vincula. verbera. rationem. ignominia. exilium. mortem. fuitutem. Quid horum est quod in breue temp⁹ p̄ cuiusq; peccati celeritate coartetur vt tāta vindicet̄ morula quāta deprehēditur p̄petratus. nisi forte talio. Qd̄ ei agit vt hoc patiat̄ur quisq; quod fecit. Vnd̄ illud est legis. oculus p̄ oculo. dētem p̄ dēte. Fieri em̄ potest vt tam breui tempore quisq; amittat. oculus seueritate vindicet̄. quā tulit ip̄e alteri improbitate peccati. Porro autem si aliene femie osculum infixū rationis sit verberē vindicare. nōne qui illud puncto tempis fecerit in compabili horaz spacio verberat⁹. et suauitas voluptatis exigue diuturno dolore punitur. Quid in vinculis. Nūquid tam diu quisq; iudicāndus esse debere. q̄s diu fecit. vnd̄ meruit alligari. cum iustissime anōstias penas suas in compedibus pēdat. qui vbo aut icū celerrime transeūre vel laceſsiuit dñm v̄l plagauit. Jam vero danum ignomia. exilium. fuitus. cum plerunq; sic infligūtur vt nulla venia relaxētur. nōne p̄ hui⁹ vite modo similia penis vidētur et̄nis. Ideo quippe et̄na esse n̄ p̄nt. qz nec ipsa vita que bis plectit̄ porrigit̄ in et̄num et tamē peccata que vindicātur longissimi temporis penis. breuissimo tempore p̄petratur. nec quisq; extitit qui censuerit taz cito nocentiū finēda esse tormēta. q̄s cito facta est vel homicidiz vel adulteriz vel sacrilegiz. vel quodlibet aliud scelus. nō tempis longitudine sed iniq̄tatis et impietatis magnitudine metiēdum. Qui vero p̄ aliquo grādi crimine morte mulatur. nūquid mora qua occiditur que p̄breuis est. eius suppliciz leges existimat. et nō quod eum in sempiternuz auferūt de societate viuētium. Quod est autē de ista ciuitate mortali hoies supplicio p̄me mortis h̄ est de ista ciuitate immortalis hoies supplicio se cūde mortis auferre. Sicut em̄ non efficiūt leges huius ciuitatis vt in eā quisq; reuocet̄

ocisus. sic nec illius ut in vitam reuocet eterna
 secunda morte damnat. Quomodo ergo verum est
 inquit id quod ait Christus vester in qua mensura mensi
 fueritis in ea remetiet vobis; si temporale pec-
 catum supplicio puniet eterno. Nec attendunt nisi
 propter equale temporis spacium. sed propter vicissitudi-
 nem mali id est ut qui mala fecerit mala pa-
 tiatur eadem dicitur am fuisse mensuram. quauis
 hoc in ea re prope possit accipi de qua dominus cum
 hoc diceret loquebatur id est de iudicijs et odena-
 tionibus. Proinde qui iudicat et odemnat miu-
 ste. si iudicatur et odemnatur iuste. in eadem
 mensura recipit quauis non habet quod dedit. Iudicio
 ei fecit iudicio patiatur quauis fecerit datur de quod
 iniquum est: patiatur datione quod iustus est.

Sed pena eterna deo dura. **Ca. xij.**
 et iniuste sensibus videtur humanis. quia
 in hac infirmitate moribusque sensu
 debet ille sensus altissime purissimeque sapie-
 quo sentiari possit quantum nequitas in illa pri-
 ma puritate omnis sit. Quamquam magis
 homo fructus deo. tanto maiore impietate
 dereliquit deum. et factus est malo dignus et
 no: qui hoc in se peremit bonum. quod esse posset
 eternus. Hinc est vniuersa generis humani massa datur
 nata. quam qui primus admisit eius ea que in il-
 lo erat radicata sua stirpe punitus est. ut nul-
 lus ob hoc iusto debitoque supplicio nisi miseri-
 cordia et in debita gratia liberetur. atque ita dispen-
 atur genus humanum ut in quibusdam demer-
 stratur quid valeat misericors gratia in cete-
 ris quid iusta vindicta. Neque enim verumque deum
 straretur in omnibus. quia si omnes remaneret in
 penis iuste dationis in nullo appareret miseri-
 cors gratia dimittens. Rursus si omnes a tene-
 bris transferuntur in lucem. in nullo appareret
 veritas ultionis. In qua prope multo plures
 quam in illa sunt. ut sic ostendatur quid omnibus de-
 beretur. Quod si omnibus redderetur: iusticiaque
 vindicta iuste nemo reprehenderet. Quia vero
 tam multi exiit de liberatur. est vniuersa agatur ma-
 xime gratie gratuito munere liberatis. **Ca. xij.**

Daronici quidem quauis impunita
 nulla velint esse peccata tamen omnes pe-
 nas emendationi adhiberi putant vel hu-
 manis in istas legibus vel diuini. siue in hac
 vita siue post mortem. si autem parcat hic cuique
 aut ita plectatur ut hic non corrigatur. Hinc est
 maronis illa sententia vbi cum dixisset de tre-
 mis corporibus moribusque membris quod aie hinc
 metuit. cupiuntque dolereque gaudereque. nec au-
 ras suscipiunt clausa tenebris et carcere ceco. se-
 cutus adiunxit atque ait. Quin et summo cum lumie-
 vita transiit. id est cum die nouissimo reliquit
 eas ista vita. non tamen inquit omne malum miseris
 nec funditus omnes corporum excedunt pestes.

penitusque necesse est. multa diu secreta modis
 molescere miris. Ergo exercetur penis. veterum
 que malorum supplicia expendant. alie paduntur i-
 anes suspense ad veteros. alijs sub iurgite vasto
 infectum eluitur scelus. aut exurit igni. Qui si
 opinatur. nullas penas non purgatorias voluit
 esse post mortem. ut quam tris supiora sunt ele-
 meta. aqua. aer. ignis. ex alijs istorum mundetur
 per expiatorias penas: quod terna ot agione ot ra-
 ctum est. Aer quippe accipit in eo quod ait. suspen-
 se ad ventos: aqua in eo quod si iurgite vasto:
 ignis autem suo nomine expressus est. cum dixit.
 aut exurit igni. Nos vero etiam in hac qui-
 dam mortali vita esse quasdam penas purga-
 torias ostendemur. non quibus affliguntur. quorum
 vita vel non inde fit melior. vel potius inde fit
 peior. Sed illis sunt purgatorie queis non co-
 herciti. corriguntur. Cetero omnes pene siue te-
 perarie siue sempiternae. sicut vnusquisque diuina
 prouidentia tractandus est. inferuntur vel pro pecca-
 tis siue preteritis siue in quibus adhuc viuunt ille
 qui plectitur. vel pro exercendis declarandisque
 tutibus. pro homines et angelos seu bonos seu ma-
 los. Nam et si quisque mali aliquid alterius ipso
 bitate vel errore patiatur. peccat quidem ho-
 mo qui vel ignorantia. vel iniusticia cuique mali
 aliquid facit. sed non peccat deus qui iusto quoniam
 uis occulto iudicio fieri sinet. Sed temperari-
 as penas alij in hac vita tantum. alij post mor-
 tem. alij nunc et tunc verumtamen ante iudicium
 illud seuerissimum nouissimumque patiuntur. Non autem
 omnes veniunt in sempiternas penas que post illud
 iudicium sunt future. qui post mortem sustinent
 temporales. Nam quibusdam quod in isto non re-
 mittitur. emittit in futuro seculo id est ne futuri
 seculi eterno supplicio puniantur. iam super dixi-

Rarissimi sunt autem qui nullas in hac vita
 sed tamen postea penas luit fuisse tam
 aliquos qui vsque ad decrepitam senectutem ne-
 leuissimam quidem febriam senserint. quetamque
 duxerint vitam et ipsi nouissimum et audiunt quod
 que vita ipsa mortaliu tota pena fit quod tota te-
 ptatio est sic sacre litere personat. vbi scriptus est.
 Numquid non temptatio est vita humana sup-
 tram. Non enim parua pena est ipsa insipientia.
 vel imperitiaque vsque ad deo fugienda merito iudi-
 catur. ut pro penas doloribus plenas. pueri co-
 gantur queque artificia vel itas discere ipsumque dis-
 cere ad quod penis adiguntur tam penale est eis
 ut non unquam ipsas penas pro quas oppelluntur disce-
 re. malint ferre queque discere. Quis autem non exhor-
 reat et mori eligat. si ei proponatur aut moris pro-
 petienda aut rursus infantia. Que quidem quod
 non ab risu sed a fletu orditur hac lucem. quid
 malorum ingressa fit neficis propter at. quodammodo

Solum quando natus est fecit risisse 3020 astrē. nec ei boni aliqd mōstruosus risus ille portem die. Nam magicaz artiu3 fuisse phibetur in uēto: que quidez illi nec ad pntis vite vanā felicitatem otra suos inimicos pdesse potue rūt a nino quippe rege affrioz cum esset ipse hadrianoz bello supatus est. p̄sus sc̄ptū est ḡue iugum sup filios adam a die exitus devē tre matris eoz vsq3 in die sepulture in matrē oim. vsq3 adeo impleri necesse ē vt ip̄i puuli p lauacrū regnacionis ab original peccati quo solo tenebātur viculo iam soluti: mala multa patietes. nōnulli etiam incurfus spiritū mā lignoz aliquādo patiātur. Que quidez pas sio abfit vt eis obfit. h̄ hāc vitam in illa etate etiam ip̄a passiōe ingrauefcere. ⁊ aiam d̄ cor pore excludēte finiet.

Ca. xv.
Uerū tamen in gūi iugo qd̄ posituz est sup filios adam a die exitus de vētre matris eoz vsq3 in die sepulke. in mēz oim. etiaz hoc maluz miserabile repitur vt so b̄ij sim⁹ atz intelligamus hāc vitam de pctō illo nimis nephario qd̄ in paradiso perpetrātū est factam nob̄ esse penalē: totūq3 qd̄ nobiscū agitur p̄ testamētum nouū nō p̄tinere nisi ad noui seculi hēditatem nouaz: vt hic p̄gnore accepto illd̄ cuius ē h̄ pignus suo tempe ofeq̄ mur. Nūc at̄ ambulem⁹ in spe ⁊ pficiētes de die in diem spiritu facta carnis mortificemur. **M**ouit em̄ dñs qui sunt ei⁹. et quotq̄t spiritu dei agūtur. h̄ij filij dei sunt sed ḡtia nō nāta. **V**nicus em̄ nāta dei fili⁹. p̄pter nos misericor dia factus ē filius hoīs. vt nos natura filij ho mis: filij dei per illum ḡtia dei fieremus. **A** a nēs quippe ille imutabilis nat uraz nōstraz in qua nos suscipet suscipit a nob̄ ⁊ tenax diuinitatis sue nōstre infirmitatis p̄iceps fact⁹ est. vt nos in melius omutari q̄ pctores mor talēsq3 sum⁹ eius imortalitatē ⁊ iusti p̄cipa tōne amitteramus. ⁊ quod in natura nra bonū fecit. impletū summo bono in eius nature bo nitate fruamus. **S**icut em̄ p̄ vnū homiem pec cātem in h̄ tam ḡue malum deuenim⁹. ita per vnuz homiem eūdemq3 deuz iustificāt em̄. ad illud bonuz tam s̄blime veniemus. **N**ec quisq̄ sedz ab isto ad illuz trāfisse ofidere. nisi cuz ibi fuit vbi temptatio nulla erit. nisi paces te nuerit quā bellū hui⁹ in quo caro occupisat ad uersus sp̄m. ⁊ sp̄s adūsus carnē. multis ⁊ va rns certamibus q̄rit. **H**oc at̄ bellū nunq3 vllū esset si nāta humana p̄ liberū arbitriū in recti tudie in q̄ futura est p̄stitisset. **N**ūc vero q̄ pa cem felix cum deo h̄re noluit secū pugnat in felix. **E**t cū h̄ maluz sit miserabile: melius est tamē q̄s p̄ora vite huius. **M**elius quippe con fligitur cum vicijs. q̄s sine vlla oflicōne domi

nētur. **M**elius est in quā bellū cum spe eterne pacis q̄s sine vlla liberatōnis cogitaciōe cap tiuitas. **C**upim⁹ quidē etiam hoc bello care re. ⁊ ad capescēdam ordi atissimaz pacem vbi firmissima stabilitate potiorib⁹ inferiora sub dātur igni diuini amoris accēdīm. **S**ed si qd̄ abfit illius tātū boni spes nulla esset: malle de buimus in hui⁹ oflicōnis molestia rmanere. q̄s vicijs in nos dñatōnez nō eis resistēdo per mitterē.

Ca. xvj.
Uerū tanta est dei misericordia. in va sa misericordia que p̄parauit in glo riam: vt etiā p̄ma homis etas id ē infātia que sine vllō t̄nifu s̄biaceat carni. et secūda q̄ pue rici a nūcupatur. vbi nōduz ratō suscepit hāc pugnam. ⁊ vere sub omnibus viciosis delectati omnibus iacet. quilibet iam fari valeat ⁊ ideo in fantia trāfisse videat. nōdum in ea est p̄cep ti capax infirmitas mētis: h̄ sac̄menta media toris accepit. etiam si hāc in eis anis vitaz si niat. trāflata sez a potestate tenebrarū in re gnum xp̄i. non soluz penis nō preparēt etnis. sed nulla quidem post mortē purgatoria tō mēta patiāt. **S**ufficit em̄ sola sp̄ialis regnā tio ne post mortem obfit qd̄ carnal regnātō cum morte straxit. **C**uz autem vētuz fuit ad etatem que p̄ceptum iaz capit. ⁊ s̄bdī potest legis imperio suscipiēdum est bellū strauicia ⁊ gerēdum acriē ne ad d̄amnabilia pctā pdu cat. **E**t si q̄dem victoriāz ofuetudine robora ta nō sunt facilius vincūtur ⁊ cedunt. **S**i aut̄ vincēt atq3 impare ofueuerunt laboriosa diffi cultate supantur. **R**eq3 id fit veracit̄ atz since rit. nisi vere delectatōne iusti cie. **H**oc est aut̄ in fi de xp̄i. **N**am si lex iubens affit ⁊ sp̄s iuuāf dehit. p̄ ip̄am phibitōem desiderio crescente atq3 vincētē pcti etiam reatus p̄uaricatōnis accēdit. **N**ēnunq̄m sane aptissima vicia alijs vicijs vincūtur occultis. q̄ putāt eē virtutes in quib⁹ regnat supbia. ⁊ quedā sibi placēdi altitudo ruimosa. **T**unc itaq3 victa vicia d̄pu trāda sunt. cum dei amore vincūtur. **N**uem ni si deus ip̄e nō donat. nec aliē nisi p̄ mediatorē dei ⁊ hoim homiem xp̄m ihsūm qui fact⁹ est p̄iceps mōtalitatis nōstre. vt nos p̄cipes facēt diuinitatis sue. **P**aucissimi at̄ sunt tante felicitatis. vt ab ip̄a inēute adolescētia nulla d̄nabilia pctā omittāt. vel in flagicijs. vel in facinoribus. vel in nepharie cuiusquaz impie tatis errore. sed magna sp̄s largitate oppri māt. quid qd̄ eis possit carnali d̄lectatōe dñā ri. **P**lurimi v̄o p̄cepto legis accepto cuz p̄f vici fuerint p̄ualētib⁹ vicijs ⁊ p̄uaricatōef eius effecti. tūc ad gratiaz ofugiūt adiuuan tem q̄ fiant ⁊ amariuz penitēdo. ⁊ v̄hemētius pugnādo. p̄ deo s̄bdita. atz ita carni p̄posita

mēte victores. Quis quis igitur cupit penas euadere sempiternas non solum baptizetur verus et iustificetur in christo ac sic vere trāseat a dyabolo ad christum. Purgatorias autem penas nullus futurus opinetur nisi ante illud vitium tremendumque iudicium. Nequaquam tamen negandum est et ipsum eternum ignem pro diuinitate meritoque quoniam malorum alius leuiorem alius futurus esse grauiorem siue ipsius vis atque ardo pro pena digna cuiusque varietur siue ipse equaliter ardeat sed non equali molestia sentiat. **Ca. xvij.**

Nunc iam cum misericordibus nostris agendum esse video et pacifice disputandum qui vel omnibus illis hominibus quos iustissimus iudex dignos gehenne supplicio iudicabit vel quibusdam eorum noluit credere penam sempiternam futuram: sed post certi temporis metas pro cuiusque peccati quantitate longioris siue brevioris eos inde estimat liberandos. Quia in re misericordior perfectio fuit origenes qui et ipsum dyabolum atque angelos eius post quiora pro meritibus et diuinitate supplicia ex illis cruciatibus erudendos et sociandos sanctis angelis credidit. Sed illum et propter hoc et propter alia nonnulla et maxime propter alienantes sine cessatione beatitudines et miserias et statuta seculorum in euallis ab istis ad illas atque ab illis ad istas itus ac reditus interminabiles non immerito reprobaui ecclesia quia hoc quod misericors videbat amissit faciendo sanctis veras miserias quibus penas lueret et falsas beatitudines in quibus verus ac securus bene sine timore certum sempiterni boni gaudium non haberet. Longe autem aliter istorum misericordia humano errat affectu qui homini illo iudicio dānato miserias temporales omnino vero quod vel citius vel tardius liberatur eternam felicitatem putant. Que sententia si propterea bona et vera quod misericors et tanto erit melior et verior quanto misericordior fuit. Extendat ergo ac profundatur fons huius misericordie usque ad dānatos angelos: saltem post multa atque plura quantumlibet secula liberandos. Cur usque ad vniuersam naturam manat humanam et cum ad angelicam veterum fuit morarescit. Non audet tamen se ulterius miserando prostrigere et ad liberationem ipsius quos dyaboli puenire. Verum si aliquis audeat vincit nempe istos et tamen tanto inuenit errare deformis et contra rationem dei verba tanto piusius: quanto sibi videtur sentire clementius. **Ca. xviii.**

Sunt etiam quibus in locutionibus nostris ipse sum expertus qui cum venerari videntur ante scripturas sanctas in omnibus improbandi sunt et agendo causam suam multo maiorem quam isti misericordia deo tribuunt erga humanum genus. Dicunt enim de malis et infidelibus hominibus diuinitus quidem verum predictus esse quod digni

sunt sed cum ad iudicium veterum fuit misericordiam esse superatam. Donauit enim eos inquit misericors deus precibus et intercessionibus sanctorum suorum. Si enim orabant pro illis quando eos pariebatur inimicos quanto magis quando videbunt humiles supplicesque prostratos. Neque enim credendum est autem tunc amissuros sanctos viscerum misericordie cum fuerit plenissime ac perfectissime sanctitatis ut qui tunc orabant pro inimicis suis quando et ipsi sine peccato non erant tunc non orant pro supplicibus suis quoniam nullum ceperit habere peccatum. Aut vero deus tunc eos non exaudiet tot et tales filios suos: quando in tanta eorum sanctitate uellum inueniet orationis impedimentum. Testimonium vero psalmi et illi quidem qui permittunt infideles atque impios homines saltem longo tempore cruciari et postea de malis omnibus erui sed magis isti pro se icur esse ubi legitur: nūquid obliuiscet misereri deus aut continebit ira sua misericordias suas. Ira est eius inquit ut omnes indigni beatitudine sempiterna: ipso iudicium puniatur supplicio sempiterno. Sed si uel longum pro se uel nullum esse permiserit: pro se uel possit hoc fieri continebit in ira sua miseratōes suas quod cum psalmus non dicit esse facturum. Non enim ait nūquid diu continebit in ira sua miseratōes suas sed quod pro se uel non continebit ostendit. Sic ergo isti volunt iudicium dei omnino non esse mendacem quauis sit neminem dānaturus que ad modum eius omniatonem quod dixit eū surum se esse in iudicio ciuitatem mendacem non possumus dicere et tamen factus non est inquit quod sine ulla additione predictus. Non enim ait in iudicio eū etur si non egerint penitentiam seque cor rexerint sed non hoc addito pronūciauit futuram euisionem illius ciuitatis. Quas omnia rationes propterea veracem putat quia hoc predictus deus quod vere digni erant pati quauis bene non esset ipse factururus. Nam et si penitentibus peccat inquit utique illos penitentibus non ignorabat ac tuos et tamen absolute ac definite eorum euerionem futuram esse predictus. Hoc ergo erat inquit in veritate seueritatis quia id erat digni si in ratione miseratōnis non erat quia non continebit in ira sua ut ab ea pena supplicibus parceret quam fuerat orumacibus omniatus. Si ergo tunc peccat autem quando sanctus suum prophetas fuerat parcedo tristaturus quanto magis tunc miserabilibus supplicatibus parceret quando ut parcat omnes sancti eius orabunt. Sed hoc quod ipsi suis cordibus suspicatur ideo putat scripturas tacuisse diuinas ut multi se corrigant uel plixarum uel enarum timore penam et sint qui possent orare pro eis quod se non correperit nec tamen opinatur omnimodo id eloquia diuina tacuisse. Nam quo pertinet inquit quod scriptum

est. q̄ magna multitudine dulcedinis tue dñe. quā abscondisti metuēribus te. n̄ vt intelligamus p̄ timorē fuisse absconditam misericōdie diuine tam multam secretamq; dulcediem. Ad dūc etiam p̄tē a dixisse aplm̄. dclufit em̄ deus omēs in infidelitate. vt oim̄ miseriat̄. quo figficaret qd̄ ab illo nemo dānabit̄. Nec isti tam qui h̄ sentiūt. h̄c opm̄iōem suā vsq; ad libērationē vel nullā dānationem dyaboli atq; angeloz eius extēdunt. Humana q̄ppe circa solos hoies mouētur misericōdia. et cāz maxie agūt suā p̄ gnālem in genus humanū quasi dei miseratōne impunitatē falsam suis p̄ditis moribus pollicētes. ac p̄ h̄ supabunt eos in p̄dicāda dei misericōdia. qui h̄c impunitatē etiam p̄cipi demonū et ei⁹ satellitib⁹ pollicēt̄. **Ca. xix.**

Tem sunt alij ab eño suppli. **Ca. xix.** cio liberatōem. nec ipsi saltem omnib⁹ homib⁹ p̄mittētes sed t̄mmodo criſti baptisimate ablutis qui particeps sūt cōpotis eius quomodo lib⁹ vixerit. in quacūq; heresi vel impietate fuerit. p̄pter illud qd̄ ait ihesus. hic ē panis qui de celo descēdit. vt si quis ex ip̄o māducauerit nō moriat̄. Ego sū panis viuus qui de celo descēdi. Si quis māducauerit ex h̄ pane. viuet in eñm̄. Ab eña ḡ morte in quā necesse ē istos erui. et ad vitam eñnam quādo cunq; p̄duci. **Ca. xx.**

Tem sunt qui h̄ nec omnibus habentib⁹ baptisimatis xp̄i et eius corpis sacramentum. sed sol catholiceis quāuis male viuētibus pollicēt̄ qz nō solo sacramento s; re ip̄a māducauerit corp⁹ xp̄i in ip̄o eius corpe constituti. de quo dicit apls vnus panis vnū corpus multei sumus. vt etiā si postea in aliquā h̄csm̄ vel etiam in gētilium idolatriā lapsi fuērit. in quā in corpe xp̄i id est in eccia catholica sumpsērit baptisim⁹ xp̄i et māducauerūt corpus xp̄i. nō moriatur i eēnum. sed vitam quādoq; osequatur eñnam. atq; illa omis impietas quāto maior fuit nō eis valeat ad eñnitatē sed ad diuinitatē maḡ tudinemq; penaz. **Ca. xxi.**

Sunt autē qui p̄pter id qd̄ script⁹ est qui p̄seuerauit vsq; in finē hic saluus erit. nō nisi in eccia catholica p̄seuerātib⁹ quāuis in ea male viuētibus h̄ p̄mit tūt p̄ ignem videlicet saluādis meritō fundamēti. de quo ait apls. Fundamētum em̄ aliud nemo p̄t ponē p̄ter id qd̄ positum est. qd̄ est xp̄s ihesus. Si quis at edificat sup̄ fundamētum h̄ aurū. argētū. lapides p̄ciosos. ligna. fenū stipulā. vniuscuiusq; op⁹ māifestabitur. Di es em̄ dñi declabit. qm̄ in igne reuelabit. et vniuscuiusq; opus q̄le fit ignis p̄babit. Si cui⁹ opus p̄miserit. qd̄ sup̄ edificauit mercedē accipiet. Si cuius at opus arserit. dānus patietur. ip̄e autē saluus erit. sic tamē quasi p̄ ignē

Dicūt ḡ cuiuslib⁹ vitē catholicū xp̄ianū xp̄m h̄c in fundamēto. quod fūdāmētum nulla heres habet. a corpis eius vnitatē p̄sciſa. Et iō p̄pter h̄ fundamētum etiā si male vitē fuerit catholicus xp̄ianus. velut qui sup̄ edifi cauerit ligna. fenū. stipulāz putāt eum saluus fieri p̄ ignē. id est post penas ignis illius liberari. q̄ igne in vltimo iudicio punietur mali. **Ca. xxii.**

Quamperi etiam quosdā putat. **Ca. xxii.** re eos tantūmodo arsurus illius eñnitatē supplicij. qui p̄ p̄ctis suis facē dignas elemosinas neglexerūt. iuxta illud apli iacobi. iudiciū autē sine misericōdia illi qui nō faciūt misericōrdiā. Qui ḡ fecit in quōuis mores in melius nō mutauit. sed int̄ ip̄as suas elemosinas ne pharie ac nequit vixerit. iudiciū illi cū misericōdia futur⁹ est. vt aut nulla dānatione plectat̄. aut post aliqd̄ temp⁹ huc parum huc plixum ab illa dānatōe liberet̄. **Ca. xxiii.** iudicem viuoz atq; mortuoz noluisse existimāt aliud omemorare se esse diciturū. siue dextris quib⁹ est vitam datus eñnā. siue sinistris quos eño supplicio damnatur⁹. nisi elemosinas siue factas. siue n̄ fecas. Ad hoc p̄t nē aiūt et in oratōne domica cotridianaz postulatōz dimitte nob̄ debita nostra. sicut et nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Quisquis em̄ illi q̄ in eum peccauit dimitte ignoscēdo p̄ctm̄. p̄culdubio elemosinaz fac. Quā rem dñs ip̄e sic omēdauit vt dicit̄. Si em̄ dimiseritis peccata homib⁹. dimittet vobis et pater vester peccata vestra. Si at non dimiseritis homib⁹. nec pater vester q̄ in celis est dimittet vob̄. Ergo et ad h̄ genus elemosinaz pertinet qd̄ ait apls iacob⁹ iudiciū futur⁹ sine misericōdia ei qui nō fecit misericōdiam. Nec dixit dñs inquit magna f̄ parua. sed dimittet vob̄ pater v̄ peccata vestra si et vos dimiseritis homib⁹. Ac p̄ h̄ putant etiā eis qui p̄dite vixerint donec claudat diem vitē hui⁹ extremū. p̄ hanc oratōēz quali acunq; et quāt acunq; fuerint om̄ia cotidie peccata dimitti sicut ip̄a cotidie frēq̄ntatur oratō. si h̄ t̄mmodo custodire memierint. vt quādo ab eis vni⁹z petūt qui eos peccato qualicūq; leserūt. ex corde dimittat̄. Cuz ad hoc om̄ia deo donante respōdero. lib̄ iste claudus est. **Ca. xxiiij.**

Ac primus queri optet atq; cognoscatur ecclesia ferre nequerit hoim̄ disputatōem. dyabolo etiāz post maximas et diuēnissimas penas. purgat oem vel indulgentiam pollicētē. Reḡ em̄ tot sancti et sacris veteribus ac nouis l̄ris eruditi. mudatōnez et regni celoz b̄titudinem post quali acunq; et quāt acunq; supplicia. quib⁹cunq; et quāt scūq;

angelis inuidētur. sed potius viderūt diu-
nam vacuari vel infirmari nō posse sentētiā
quā se dñs p̄nunciāuit in iudicio platurū atq;
dicētur. **D**iscedite a me maledicti in ignem
et̄nuz. qui patus est dyabolo et angelis eius.
Sic quippe ondit et̄no igne dyabolum et agē-
los ei⁹ arsurus. et qđ septū ē i apocalip̄i diabo
19 qđ seducebat eos missus ē in stagnū ignis et
sulphuris. quo et bestia et pseudo p̄phete et cru-
ciabūtur die et nocte i secula seculoz. **I**bi
dic̄tum ē et̄nuz hic dicit̄ ē in secula seculoz.
In quibus verb̄ nihil se p̄tura diuina significare cō-
sueuit. nisi qđ finem nō hz tempis. **Q**uāobres
p̄sul nec alia causa nec iustior nec maiestior
inueniri p̄t. cur verissima pietate teneat̄ fixus
et immobile nullū regressus ad iusticiā vitam
qđ sanctorū dyabolū et angelos eius habitos.
nisi qđ se p̄tura que neminem fallit dicit eis deū
nō p̄p̄cisse. et sic ab illo esse interim p̄damna-
ros. vt carcerib⁹ caliginis inferni retruſtra
derētur suādi. atq; vltimo iudicio puniēdi.
quando eos eternus ignis accipiet vbi cruci
abūtur in secula seculoz. **Q**uod si ita ē. q̄mo-
do ab hui⁹ et̄nitate p̄ne. vel vniūsi vel quidaz
homies post quātumlibz tempis s̄berabētur
ac nō statim eneruabit̄ fides qua creditur se
p̄ternū demonū futuruz esse suppliciu. **S**i em̄
quib⁹ diceēt discedite a me maledicti in ignē
et̄num qui patus est dyabolo et angel⁹ eius. v̄l
vniūsi v̄l aliqui eoz nō semp̄ ibi erūt. qđ cau-
se est cur dyabolus et angeli eius semp̄ ibi futi
esse credātur. **A**n forte dei sententia q̄ in ma-
los et angelos et homies p̄ferē. in angelos ve-
ra erit in homies falsa. **S**ta plane b̄ erit si nō
quod deus dixit sed qđ suspicātur hoies p̄⁹
valebit. **Q**uod fieri qz nō potest. nō argumē-
tari adūsus deum. sed diuino poti⁹ dum tem-
pus est dñt parere p̄cepto. qui semp̄ et̄no cu-
piūt carere supplicio. **D**em̄de quale ē et̄num
suppliciu p̄ igne diuēni temporis existimare
et vitam et̄nam credē sine fine. cum xp̄us in eo-
dem ip̄o loco. in vna eademq; sentētia dixit
vtrūq; opl̄xus. sic ibūt isti in suppliciu et̄nuz
iusti autē in vitam et̄nam. **S**i vtrūq; et̄num.
p̄fecto aut vtrūq; cum sine diuēnuz. aut vtrū-
q; sine fine p̄petuz d̄z intelligi. **P**ar pari eū
relata sunt. hinc suppliciu et̄nuz. inde vita et̄-
na. **D**icē autem in b̄ vno eodemq; sensu. vita
eterna sine fine erit. suppliciu et̄nuz sine ha-
bit. multū absurdus est. **V**n̄ quia vita eter-
na sanctorū sine fine erit. supplicium qđ et̄num
quib⁹ erit. sine p̄culdubio nō hēbit. **T**a.
Hec autē et adūsus eos valet. **xxij.**
qui suas agentes causas contra dei
nātur vt ideo videlicet vera sint. qz ea que di-

xit homies esse passuros pati digni sunt. n̄ qz
passuri sunt. **D**onabit em̄ eos inquit p̄cibus
sanctorū suoz. etiam tūc t̄to magis orātuz
p̄ inimicis suis. quāto sunt vtiq; sanctiores.
eoz qđ efficacior est oratō et exauditiōe dei di-
gnior. iam nullum h̄ntium oīno peccatū. **C**ur
ergo eadem p̄fectissima sanctitate et cuncta
impetrare valētibus mūdiffimis et misericor-
dissimis p̄cibus etiam p̄ angelis nō orabūt qđ
bus parat⁹ est ignis eternus vt de⁹ sentētiā
suam mitiget et reflectat in melius eosq; ab il-
lo igne faciat alienos. **A**n erit forsitan quisq;
qui et hoc futuruz esse p̄sumat affirmās etiā san-
ctos angelos simul cū sanctis homibus qđ tūc
equales erunt angel⁹ dei p̄damnādis et ange-
lis et homibus oraturus vt misericordia nō pa-
tiātur. quod veritate pati merētur. **Q**uod ne-
mo sane fidei dixit nemo dicēturus est. alioqñ
nulla causa est. cur nō etiam nūc p̄ dyabolo et
angel⁹ eius oret ecclesia. quā magister de⁹ p̄
inimicis suis iussit orare. **H**ec igitur causa qđ
fit. vt nunc eccia nō oret p̄ malis angelis qđ
suos esse nouit inimicos. eadem ip̄a causa est
qua fiet vt in illo tūc iudicio etiam p̄ homib⁹
eterno igne cruciādis. quāuis p̄fecta sit facti-
tate nō oret. **N**unc em̄ p̄pterea p̄ eis orat qđ i-
gnē humano hz inimicos. qz tempus est peni-
tētie fructuose. **N**am qđ maxime p̄ eis orat n̄
vt det illis deus. sicut dicit ap̄lus penitētiā
et respiciat de dyaboli laqueis. a quo capti-
ui tenentur fm̄ ip̄h⁹ voluntatem. **D**eniq; si d̄ ali-
quib⁹ ita eccia certa esset. vt qui sine illi etiā
nosset. qui lz adhuc in hac vita sine ostēti-
tate p̄destinati sint in eternū ignem ire cū dya-
bolo tam p̄ ip̄is nō oraret. qđ nec p̄ ip̄o. **S**ed
qz de nullo certa est. orat p̄ omnibus dicitur
homibus inimicis suis in hoc corpe ostēti-
tatis nec tamē p̄ omnibus exauditur. **P**ro his em̄ so-
lis exauditur. qui et si adūsantur eccie. ita sūt
p̄destinati vt p̄ eis exaudiat eccia et filij ef-
ficiātur ecclesie. **S**i qui autē vsq; ad mortem
habebunt cor impentēs. nec ex inimicis ouer-
tētur in filios. nūquid iam p̄ eis id est p̄ taliū
defunctorū spiritibus orat ecclesia. **C**ur ita
n̄ qui iam in parte dyaboli op̄tātur. qui cū
esset in corpe. nō est trāstus ad xp̄m. **E**adē
itaq; causa est cur nō oretur tunc p̄ homibus
eterno igne puniēdis. que causa ē vt neq; nūc
neq; tūc oretur p̄ angelis malis que itidem
causa est. vt quāuis p̄ homibus. tamē iaz nec
tunc oretur p̄ infidelibus impijsq; defunctis.
Nam p̄ defunctis quibus d̄z. vel ip̄h⁹ ecclesie
vel quorūdam pioz exauditur oratio. sed p̄
his quoz in xp̄o regnat. nec vsq; adeo vi-
ta in corpe male gesta est vt tali misericordia
iudicētur digni nō esse. nec vsq; adeo b̄n vt

talē mūz p̄p̄a

talem misericordiam respiciantur necessariam non habere. Sicut et facta resurrectio mortuorum non deerit quibus post penas quas patiuntur spiritus mortuorum impartiat misericordiam ut ignem non mittatur et numerum. Neque enim de quibusdam veraciter dicitur quod non eis remittatur neque in hoc seculo neque in futuro nisi essent quibus et si non in isto tamen remitteret in futuro. **S** cum dictum fuerit a iudice viuentium atque mortuorum. venite benedicti patris mei possidere patrum vestrum regnum et constitutum mundi et aliis e contrario. discedite a me maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo et angelis eius et ibunt isti in supplicium eternum. Ipsi autem in vitam eternam. nimie presumptio est dicere cuiusmodi eorum eternum supplicium non futurum quos deus iustos in supplicium dixit eternum. et per huiusmodi presumptiois persuasorem facere. ut de ipsa quae vita. vel despetur vel dubitetur eterna. Nemo itaque sic intelligat psalmi canentem. nunquid obliuiscerem misereri deus. a otinebit in ira sua miseratones suas ut opinetur de hominibus bonis verum de malis falsam. aut de bonis hominibus et malis angelis veram. de malis autem hominibus falsam dei esse sententiam. Hoc enim quod ait psalmus ad vasa misericordiae pertinet. et ad filios promissionis quorum erat vultus etiam ipse propheta. Cuius dixisset. nunquid obliuiscerem misereri deus. aut continebit in ira sua miseratones suas. otinuo subsecit. Et dixi nunc cepi. hoc est immutatio dextere excelsi. Exposuit profecto quid dixerit. nunquid otinebit in ira sua miseratones suas. Graei dei est etiam ista vita mortalis. ubi homo vanitati similis scus est. dies eius velut umbra pertereunt. In qua tamen ira non obliuiscerem misereri deus. faciendum solem suum oriri super bonos et malos et pluendo super iustos et iniustos. Ac sic non otinet in ira sua miseratones suas. maxime in eo quod expressit hic psalmus dicendo. nunc cepi hoc est immutatio dextere excelsi. Quoniam in hac ipsa eternosa vita que ira dei est. vasa misericordiae mutantur in melius. quauis adhuc in huiusmodi corruptionis miseria maneat ira eius. quae nec in ipsa ira sua otinet miseratones suas. Cum ergo modo impleatur diuini illius caritatis veritas non est eas necesse etiam illic intelligi. ubi non pertinentes ad ciuitatem dei sempiterno supplicio puniuntur. Sed quibus placet istam iniam usque ad illa impiorum tormenta pertendere. saltem sic intelligat. ut maneat in eis ira dei que in eterno est pronuntiata super supplicio. non otineat deus in hac ira sua miseratones suas. et faciat eos non tanta quanta digni sunt penarum atrocitate cruciari. non ut eas penas vel nunc quas subeat. vel aliquando finiat. sed ut eas mitiores. quam merita sunt eorum lenioresque patiatur. Sic enim ira dei manebit. et in ipsa ira sua miseratones suas non otinebit. Ad quos

dem non ideo ofirmo quam non resisto. Ceterum eos qui putant miaciter potius quam veraciter dictum discedite a me maledicti in ignem eternum. et ibunt isti in supplicium eternum. et cruciabuntur in secula seculorum. et vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. et cetera hominibus. non tamen ego quam ipsa scriptura diuina planissime atque plenissime redarguit. ac refellit. Nimitte quippe in hac vita egerunt penitentiam. et ideo fructuosam. velut in hoc agro semiantes in quo deus voluit cum lacrimis seminari quod postea cum leticia mereat. Et tamen quis negabit quod dominus praedixit in eis fuisse impletum. non parum adueniat que admodum peccatores deus non solum iratus. verum etiam miseratus euitat. Euitunt enim peccatores duobus modis. aut sicut sodomites ut per peccatis suis ipsi homines puniantur. aut sicut ninuiter. ut ipsa hominum peccata penitendo destruantur. Factus est ergo quod praedixit deus. euisa est ninuiter que mala erat. et bona edificata est que non erat. Prateribus enim menibus atque domibus euisa est ciuitas in ditis moribus. ac sic quauis per phera fuerat otristatus. quia non est factum quod illi homines timuerunt illo prophetae futurum factum est tamen quod fuerat deo praesente praedictum. quam nouerat qui praedixit. quomodo in melius esset impleendum. Ut autem nouerit isti in pueris miseratones quo pertineat quod scriptum est. quia magna multitudine dulcedis tui domine. quam abscondisti timetibus te. legat quod sequitur. profecisti autem sperantibus in te. Quid est abscondisti timetibus. profecisti sperantibus. non quia illis quae timore penarum suam iustitiam voluit otstituere que in lege est. non est iusticia dei dulcis quia nesciunt eas. Non enim gustauerunt eam. In se namque sperant non in ipso. et ideo eis abscondit multitudine dulcedinis dei. quam timet quod deum. sed illo timore huiusmodi quod non est in caritate. quia profecta caritas foras mittit timorem. Ideo sperantibus in eis proficit dulcedinem suam inspirando eis caritatem suam. ut timore casto non quem caritas foras mittit. sed permanere in seculis seculi cum gloriantur in domo gloriantur. Iusticia quippe dei christus est. qui factus est nobis sicut dicit apostolus sapientia a deo et iusticia et sanctificatio. et tamen peritio. ut que admodum scriptum est. qui gloria tur in domo gloriatur. Haec dei iusticia quam donat gratia sine meritis. nesciunt illi quae suam iusticiam voluit otstituere. et ideo iusticie dei quod christus est non sicut sibi dicit. In quae iusticia est multa multitudo dulcedinis dei. propter quam dicit in psalmo. Gustate et videte. quoniam dulcis est dominus. Et haec quod deum in hac peregrinatione gustantes non ad facietatem sumentes. esurimus eas potius ac sitimus. ut ea postea satiemur. cum videbimus eum sicuti est. et implebitur quod

scriptus est: saturabitur cum manifestabit gloria tua. Ita proficit christus multam multitudinem dulcedis sue sperantibus in eum. Porro autem si eas quam illi putant dulcediem suam deus abscondit in mentibus eorum: quoniam non est impios daturus. ut hoc nescientes et daturum timentes recte viuant ac sic possint esse qui orientur per non recte viuentibus. quoniam eam proficit sperantibus in eum. quadoquidem sic somniat per hanc dulcediem non daturus est eos qui non sperant in eum. Illa igitur eius dulcedo quam ratur quam proficit sperantibus in eum non quam proficere putant detinentibus et blasphemantibus eum. Frustra itaque homo post se corpus inquit. quod in se corpore sibi operare neglexit. Illud quod apostolicum ocluse est enim deus omnes in infidelitate ut omni misereatur non igitur id eo dicitur quod ne miem sit daturus sed supius apparet vnde sit dicitur. Nam cum de iudeis postea creditis apostolus loquitur ad gentes ad quos vtiq; iam credites ascribat epistolas. sicut enim vos inquit aliquando non credidistis deo. nunc autem misericordiam secuti estis illorum incredulitate. sic et hinc nunc non crediderunt in vestram misericordiam. ut ipsi misericordiam dei assequatur. Deinde scribit vnde isti sibi errando blandiuntur. atque ait. Ocluse est enim deus omnes in infidelitate. ut omni misereatur. Quos omnes nisi de quibus loquebat tanquam dicitur et vos et illos. Deus ergo et gentiles et iudeos quos proficiunt et predestinavit conformes imaginis filij sui. omnes in infidelitate ocluse ut de amaritudine infidelitatis sue penitendo ofusi. et ad dulcedinem misericordie dei credendo iustitiam clamaret illud in psalmo. quod multa multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti in mentibus te. profecisti autem sperantibus non in se sed in te. Dimissa ergo misereatur vasorum misericordie. Quid est oim. Et eorum sed quos ex gentibus. et eorum quos ex iudeis predestinavit. vocavit. iustificavit. glorificavit. non oim hominum sed istorum. omni neminem daturus.

Ca. xxv.

Sed iam respondeamus etiam illis qui non solum dyabolo et angelis eius sic nec istis sed nec ipsis quidem omnibus hominibus liberationem ab eterno igne permittunt. verum eis tantum qui christi baptismate abluti. et corporis eius et sanguinis participes facti sunt. quomodolibet vixerint. in quacumque heresi vel impietate fuerint. Sed contradicit eis apostolus dicens. Manifesta autem sunt opera carnis: que sunt fornicatio immundicia. luxuria. ydoloz fuitus. veneficia inimicitie. contentiones. emulaciones. animositates. dissensiones. hereses. inuidie. ebrietates. omnes satones. et his similia. que predicatio vobis sicut predicti. quoniam qui talia agunt regnum dei non possidebunt. Nec profecto apostolica falsa est sententia si tales post quatalibet tempora liberati regnum

dei possidebunt. Sed quoniam falsa non est. profecto regnum dei non possidebunt. Et si regni dei possessione nunquam erunt eterno supplicio tenebuntur. quoniam non est locus medius ubi non sit in supplicio qui illo non fuit ostentus in regno. Quamobrem quod ait dominus ihesus. hic est panis qui de celo descendit. ut si quis ex ipso manducauit non moriatur. et ego sum panis viuus qui de celo descendi. si quis manducauit ex hoc pane viuere in eternum. quomodo sit accipiendum merito querit. Et ab istis quibusdam quibus nunc respondeamus hunc intellectum auferunt illi quibus deinde respondendum est. Non sunt autem qui hanc liberationem nec omnibus hominibus sacramentum baptismatis. et corporis christi. sed solis catholicis quantum ad male viuentibus pollicentur. quoniam solo inquantum sacramento. sed re ipsa manducauerunt corpus christi in ipso se eius corpore ostenturi. De quo corpore ait apostolus. Unus panis. vnus corpus multum sumus. Qui ergo in eius corpore vnitate id est in christiano compage membrorum. cuius corporis sacramentum fideles comunicantes d altari sumere osueuerunt. ipse vero dicendus est manducare corpus christi. et bibere sanguinem christi. Ac per hoc heretici et schismatici ab huius vnitate corporis separati. possunt idem percipere sacramentum. sed non sibi vtile imo vero etiam sibi noxiuz. quo iudicentur grauius. quod vel tardius liberentur. Non sunt enim in eo vinculo pacis quod illo exprimitur sacramento. Sed rursus etiam isti qui recte intellegunt non dicendum esse manducare corpus christi. qui in corpore non christi non recte permittunt eis qui vel in heresim vel etiam in gentilium superstitiones ex illius corporis vnitate labuntur. liberationem quam deo ab eterno igne supplicij. primum quia debent attendere quod sit intolerabile atque a sana doctrina nimis de unum ut multi accipere omnes qui hereses impias odiderunt. exeuntes de catholica ecclesia. et facti sunt heretices meliores habeant eas quam hii qui nunquam fuerunt catholici. cum in eorum laqueos in diuisent. si illos heretice archas hoc facit liberare a supplicio sempiterno quod in catholica ecclesia baptizati sunt. et sacramentum corporis christi in vero christi corpore permittus acceperunt cum peior vtiq; sit de se. fidei. et ex de se oppugnatore eius effectus quam ille qui non deseruit quod nunquam tenuit. Deinde et his occurrit apostolus eadem yoba pferens. et enumeratis illis carnis opibus eadem veritate predicans quoniam qui talia agunt regnum dei non possidebunt. Vnde nec illi in peccatis et danabilibus moribus dicit esse secuti qui vsq; in finem quidem velut in comunione ecclesie catholice pferant intuites quod dictum est pferant vsq; in finem salu erit. et per vite iniq; ipam vite iusticiam quod eis christus est deserunt siue fornicato siue alias imundicias flagitioz. quas nec

apostolus exprime voluit in suo corpore ppetra
 do. siue turpitudine luxurie diffuendo. siue ali
 quid eoz agendo. de quibus ait. qm qui talia
 agunt regnum dei no possidebunt. **A**c p h qcum
 q agunt talia n in sempiterno supplicio no erunt.
 qm dei ergo no potest. **I**n his ei pseuerat
 do vsq in huius vite fine. no vtiq dicendi snt
 in xpo pseuerare vsq in fine. quia in xpo pse
 uerare e in eius fide pseuerare. **H**ue fides vt
 e am dcfinit ide apostolus. p dilectioz opera e
Dilectio at sicut idem alibi dicit. malu no ope
 rat. **N**ec isti g dicendi sunt manducare corpus
 xpi. qm nec in mbris coputandi sunt xpi. **V**t
 em alia taceam no pit simile esse m mbra xpi
 m mbra meretricis. **P**enitq ipe dicit. **Q**uis ma
 ducat carne meam m bibit sanguinem meum in
 me manet m ego in eo. **N**on dicit qd fit no sacra
 mento tenus. s3 rvera corpus xpi manducare. m
 eius sanguinem bibere. **H**ec est em in xpo manere
 vt in illo maneat m xpo. **S**ic em hoc dicit. ta
 q dicit. qui no in me manet. m in quo non ma
 neo. no se dicat aut existimet manducare cor
 pus meum aut bibere sanguinem meum. **N**o itaq
 manet in xpo qui no sunt mbra eius. **N**on snt
 at mbra xpi. qui se faciunt mbra meretricis. n
 malum illud penitendo esse dstituerunt. m ad hoc
 bonum conciliatone redegerunt. **C**a. xxvj.

Sed hnt inquit xpiani catholici xpm
 in fundameto. a cuius vnitare no re
 cesserit tamen huius fundameto supe
 difficauerit quaslibet pessima vitas velut ligna
 fenam stipulam. **R**ecte itaq fides p qua xps
 est fundametur. quauis cum dano. qm illa q
 supedificata sunt exurertur tam poterit eos
 quadoq ab illius ignis pperitate saluare.
Respodeat g eis breuiter apostolus iacobus.
Si quis dicat se fidem habere opa at no ha
 beat nuquid poterit fides saluare eum. **E**t qd
 est inquit de quo dicit apostolus paulus. ipe
 at saluus erit. sic tam quasi p ignem. **S**imul
 quis iste sit inquit ramus. hunc tam no esse certissi
 mum est. ne duoz aposto loz snias mter amul
 m rixam. **S**i vnus dicit etia; si mala opera qf
 habuit. saluabit eum p ignem fides. alius at
 si opera no habeat. nuquid poterit fides salua
 re eum. **I**nueniem? g quis possit saluari. per
 ignem. si p us inueniremus quid sit habere in
 fundameto xpm. **Q**uod vt de ipa similitudi
 ne quatortus aduertimus. nihil in edificio pre
 ponitur fundameto. **Q**uis quis itaq sic habet
 in corde xpm. vt ei trena. m tempalia. nec ea q
 licita sunt atq ocella pponat. fundametur ha
 bet xpm. **S**i at pponat. et si videatur habere
 fidem xpi. no est tam in eo fundametur xpus
 cui talia pponuntur. quato magis si salutaria
 pcepta oemnes comittat illicita. no pposui

xpm. sed postposuisse ouincetur que post ha
 buit imperatorem siue ocedetem. dum otra eius
 impata siue ocella suam p flagitia delegit ex
 plere libidines. **S**i quis itaq xpianus diligit
 metricem. ei q adheres vsum corpus efficit.
 iam in sub ameto no habet xpm. **S**i quis autez
 diligit vxorem sua. si fm xpm quis ei dubitet
 in fundameto esse xpm. **S**i vero fm hoc secu
 lum. si carnalis. si in morbo occupiscentiarum sic
 r gentes q ignorat deum etiam fm vniuz co
 cedbit apostolus imo p apostolus xps. **P**otest
 g riste habere in fundameto xpm. **S**i em nil ei
 talis affectonis voluptatisq pponat. quauis
 supedificet ligna. fenam stipulam. xps est fu
 dametur. ppter hoc saluus erit p ignem. **D**e
 licias quippe hmoi amatoresq trenos ppter
 singalem quide copulam no damnabiles tri
 bulatōis ignis exuret. ad que ignem pmet.
 r orbitates r quecuq calamitates que aufe
 runt hec. **A**c per hoc ei qui edificauit. erit edifi
 catio ista damnosa q no habebit quod supe
 difficauit. r eoz amissioe cruci abitur. quibus
 fruendo vtiq letabat. **S**ed per hunc ignem sal
 uus erit merito fundameti. quia r vt vtrum id
 habere mallet an xpm a persecutore preponē
 tur. illud xpo no preponetur. **V**ide in aposto
 li verbis hominem edificatorem super fundamen
 tum. auruz r argētum. lapides. preciosos. qui
 sine vxore est inquit. cogitet que sunt dei. quo
 modo placeat deo. **V**ide alium edificatorem. li
 gna. fenam. stipulam. qui aut matrimonio iun
 ctus est in q cogitat que sunt mundi. quomo
 do placeat vxori. inuis cuiusq op manifest a
 bitur. dies em dui declarabit. **D**ies vtiq tri
 bulatōis. qm in igne inqt ruelabitur. **E**and
 tribulatōem ignem vocat. sicut alibi legitur.
Vasa viguli pbat forax r homines iustos. tē
 ptatio tribulatōis. **E**t vnus cuiusq opus q
 le sit ignis p habit. **S**i cuius opus pmaserit.
 permanet em quod quisq cogitat que snt dei
 quomodo placeat deo quod superedificauit
 mercede accipiet. id est vno cogitauit hoc fu
 met. **S**i cuius autē opus arserit damnuz pati
 etur. qm quod dilexerat no habebit. **I**pe au
 tem saluus erit. quia eum nulla tribulatio ab
 illius fundameti stabilitate semouet. sic tam
 quasi per ignem. **Q**uod em sine illicito amore
 no habuit. sine vrente dolore non perdet. **E**c
 ce quatrum mihi videtur inuētus est ignis q
 nullum eoz damnet. s3 vnum dicit alteru da
 nificet amboz probet. **S**i autē ignem illuz isto
 loco voluerimus accipere. de quo dñs dicit fini
 stris. discedite a me male dicit in ignez oemuz
 vt in eis etiam isti esse credatur qui edificant
 super fundamentum ligna fenam stipulam eoz
 q ex illo igne post tempus pro malis meritis

7

impartitū liberet boni meritū fundamēti. q̄d
 arbitram dextros q̄bus dicitur. venite bñdīci pa-
 tris mei possidete paratū vob̄ regnum. n̄ eos
 qui edificauerūt sup̄ fundamētū aurū argē-
 tum lapides p̄ciosos. Sed in illuz ignem de q̄
 dictū est. sic tamē quasi p̄ ignez. si hoc modo ē
 intelligēdus. vtriq̄ mittēdi sunt ⁊ dextri sc̄z
 ⁊ sinistri. Ip̄so quippe igne vtriq̄ p̄bādi sūt
 de quo dictū est. Dies em̄ declabit qm̄ igne
 reuelabit. ⁊ vniuscuiusq̄ opus quale sit ignis
 p̄babit. Si ḡ vtrūq̄ p̄babit ignis vt si cuius
 opus p̄māserit id est nō sūt igne osumptum.
 quod sup̄edificauit mercedē accipiet. si cuius
 autē opus arserit dānum patiat. p̄fecto non
 est ip̄e et̄n̄ ille ignis. In illuz em̄ soli sinistri
 nouissima ⁊ p̄petua damnatōne mittētur. iste
 autē dextros p̄bat. Sed alius eoz sic p̄bat.
 vt edificius quod sup̄ xpm̄ fundamētū ab eis
 inuenit esse ostructū. nō exurat atq̄ osumat
 alios autem alii id est vt q̄d sup̄edificauerūt
 ardeat damnūq̄ inde patiātur. salui sūt autē
 qm̄ xpm̄ in fundamēto stabilit̄ posituz p̄cellē-
 ti caritate tenuerūt. Si autē salui sūt. p̄fco
 ⁊ ad dexteram stabūt. ⁊ cum ceteris audient
 venite bñdīci patris mei possidete paratū vo-
 bis regnū. nō ad sinistras. vbi illi erūt q̄ sal-
 ui nō erūt. ⁊ ideo audiēt. discedite a me male-
 dicti in ignē et̄n̄. Nemo quippe ab illo igne
 saluabit. q̄ in supplicium et̄n̄ ibūt illi omēs
 vbi s̄mis eoz nō moriet. ⁊ ignis eoz non ex-
 tinguet quo cruciābūt die ac nocte in secu-
 la seculoz. Post istius sane corpis mortē. do-
 nec ad illum veniat qui post resurrectiōez eoz
 poz futuz est dānationis ⁊ remuneratōnis
 vltimus dies. si s̄ tempis inuallō spūs defun-
 ctoz eiusmōi ignem dicitur perpeti que non
 sentiāt illi qui nō habuerūt tales mores ⁊ amo-
 res in huius corpis vita. vt eoz signa ⁊ fenū
 ⁊ stipula osumatur. alij vero sentiant. qui eiūs
 mōi secū edificia portauerūt siue ibi tantum
 siue ⁊ hic ⁊ ibi. siue ido hic ut nō ibi. secularia
 quāuis a dānatōe venialia. decemātē ignē
 transitorie tribulatōnis inueniant. nō redar-
 guo. quia forsitan verū est. Potest quippe ad
 istam tribulatōnem p̄tinere etiam ip̄a mors
 carnis que de p̄mi peccati p̄petratione ocep-
 ta est. vt s̄m cui usq̄ edificium temp⁹ q̄d eam
 sequit̄ ab vno q̄z sentiatur. Persecutiōez q̄z
 quibus martires coronati sunt. ⁊ q̄z patiūtur
 quicūq̄ cristiani p̄bant vt aq̄ edificia velut
 ignis. ⁊ alia osumūt cum ip̄is edificatoribus.
 si cristū in eis nō inueniūt fūdamentuz. alia si-
 ne ip̄is si inueniūt quia s̄ cū damno salui erūt
 ip̄i. alia vero nō osumūt. quia talia repererūt
 que maneāt in et̄n̄. Er̄t etiam in fine secu-
 li tribulatio temp̄e anti xpīi qualis nūq̄ antea

fuit. q̄ multa erūt tūc edificia siue aurea siue
 fenea sup̄ optimuz fundamētum quod ē xps
 ih̄sus. vt ignis ille p̄bet vtraq̄ et alijs gaudi-
 um de alijs inferat damnū neutros tamen p̄-
 dat in quib⁹ hec ineniet p̄pter stabile fūdāmē-
 tum. Quicūq̄ autē nō dico vxorem cui⁹ etiā
 om̄xtōne carnis ad carnalez v̄itur volupta-
 tem. sed ipsa q̄ ab eiusmōi delectatōnibus ali-
 ena sunt nomia pietatis humano more carna-
 lit̄ diligēdo xpo an̄ponit. nō eum habet in fū-
 damēto. ⁊ ideo nō p̄ ignem saluus erit. s̄ sal-
 uus nō erit. quia esse cū saluatore nō poterit
 qui de hac re aptissime loquēs ait. Qui amat
 patres aut matrē plus q̄ me. nō est me dign⁹
 ⁊ qui amat filius aut filiā sup̄ me. nō est me di-
 gnus. Verum qui has necessitudies sic amat
 carnalit̄. vt tamē eas xpo dño nō p̄reponat.
 malitq̄ ip̄is carē qm̄ xpo si ad hunc sūt arti-
 culū temptatōnis adductus p̄ ignem saluus
 erit. q̄ ⁊ eoz amissione tm̄ necesse est vr̄at dō-
 lor. quātum h̄serat amor. Porro qui patrem
 matrē. filios. filiasq̄ s̄m xpm̄ dilexerit vt ad
 eius regnū obtinēdum ei⁹q̄ coherēdum ill̄ cō-
 sulat. vel s̄ in eis diligat q̄ vmbra sunt xpī ab
 fit vt ista dilectio repiatur in lignis. fenō. ⁊ si-
 pula osumēda. sed p̄sus edificio aureo. argē-
 teo. gēmeo. deputabit. Quomō autē vtr̄q̄ potest
 eos plus amare q̄z xpm̄ quos amat vtr̄q̄ p̄-
 p̄ter xpm̄.

Ca. xxvij.

Restat eis respondē qui dicunt et̄n̄
 igne illo tantūmodo arduos qui p̄o
 peccatis suis facē dignas elemofinas
 negligunt. p̄pter illud quod ait apostolus ia-
 cobus iudiciū autem sine misericordia illi qui nō fa-
 cit misericordiam. Qui ḡ fecit inq̄unt. quāuis n̄ eoz
 rexit p̄ditos mores s̄z nepharie ac nequē mē
 ip̄as suas elemofinas vixerit. cum misericordia il-
 li futuruz est iudiciuz. vt autē nō damnet om̄i-
 no aut post aliq̄d tempus a dānatōe nouis-
 sima liberet. nec ob aliud existimant xpm̄ n̄ de
 solo delicto atq̄ neglectu elemofinaz discreti-
 onem in dextros ⁊ sinistros esse facturū. quo-
 ru⁹ alios in regnū alios in supplicium mittat
 et̄n̄. Vt autē cotidiana sibi opinētur q̄ fa-
 cere om̄ino nō cessat. quali acūq̄ ⁊ quātacūq̄
 q̄z sint p̄ elemofinas dimitti posse p̄cta. orati-
 nem quā docuit ip̄e dñs. ⁊ suffragatrice⁹ sibi
 adhibere conātur ⁊ testem. Sicut em̄ nullus
 est inq̄unt dies quo a xpianis s̄ oratio nō dis-
 catur. ita nullū est cotidianuz quale cūq̄ pec-
 catū quod p̄ illam nō dimittat. cum dicimus
 dimitte nob̄ debita nostra. si q̄d sequit̄ facere
 curem⁹. sic ut ⁊ nos dimittim⁹ debitozib⁹ no-
 stris. Non enim ait dñs inq̄unt. si demiseritis
 peccata homibus dimittet vob̄ pater vester
 cotidiana parua peccata. sed dimittet vobis

inquit peccata vestra. **Qualia** cuius ergo vel quantum dicitur sint. etiam si cotidie preteritur ne cab eis vita discedat in melius omutata. p elemofinam venie non negate. remitti sibi posse presumunt. **Sed** bñ qd isti dignas p peccatis omone elemofinas esse faciendas qm si dicent qualescumq elemofinas p peccatis et cotidianis et magnis et quatacunq sceleru osuetudine misericordia posse impetrare diuinam vt ea cotidiana remissio se queatur viderint rem se dicere absurdas atq ridiculam. **Sic** em cogere tur fateri fieri posse vt opulētissim⁹ homo decem numulis diurnis in elemofinas impet. homicidia et adulteria et nepharua queq facta redimet. **Ad** si absurdissim⁹ et infamissim⁹ est dicere. pfecto si qd ratur qd digne sint p peccatis elemofine de qbus etiaz xp̄i pcurator ille dicebat. facite qd fruct⁹ dignos penitentie pculdubio non inuenient eaf facere. qui vitam suam vsq ad mortem cotidianoz criminu pperatōe ofodiunt. **Primo** qd i auferendū est rebus alienis lōge plura diripiunt ex quib⁹ p exigua pauperibus largiēdo xp̄m se ad hoc pascere existi mā. vt licētia malefactorū ab illo semisse vel cotidie potius emere credētes. securi dānabilia tāta omittat. qui si p vno scelē omnia sua distribuerēt indigēti bus mēbris xp̄i. n̄ desisterēt a talibus factis. habendo caritatē que non agit pperam. aliqd eis pdesse non posset. **Qui** ergo dignas p suis peccatis elemofinas facit. pus eas facere incipiat a seipso. **Indignum** est enim vt in se non faciat qui facit in proximo cum audiat dicentem dñm Diliges proximu tuū tanq teipsum. **Item** qd au dicit. Miserere anime tue placeas deo. **Hanc** g elemofinā id est vt deo placeat non faciēs a se sue. quō dignas p peccatis suis elemofinas facere dicitur est. **Ad** hoc em illud script⁹ ē. **Qui** sibi malignus est cui bonus erit. **Orationes** quippe adiuuant elemofine. **Et** vtiq inuen dum est quod legimus. **Fili** peccasti. ne adiciēs iterū. et de pteritis deprecare vt dimittantur tibi. **Propt̄** hoc g elemofine faciēde sunt. ut cum de pteritis peccatis deprecamur exaudiamur non vt in eis pseuerātes licētia malefaciē di nos p elemofinas opare credamus. **Ideo** aē dñs et dextris elemofinas ab eis factas et sinistris non factas se imputaturū esse pdixit vt hinc ostēderet quātum valeāt elemofine ad pōra delēda non ad perpetua impune omittēda peccata. **Tales** aut elemofinas non dicēdi sūt facere. qui vitam volūt a osuetudine scelez in melius omutare. qd et in hoc qd ait. quādo vni ex minimis meis non fecistis in non fecistis. ostēdit eos non facere. etiaz quādo se facere existimāt. **Si** em xp̄iano esuriēti panē tanq xp̄iano daret pfecto sibi panē iusticie qd ipse cristus est n̄

negarent. quoniam deus non cui detur sed qui amon detur attendit. **Qui** g cristum diligit i cristiano. hoc animo ei porrigit elemofinas quo accedit ad cristum. non quovult recedere impūi et a xp̄o. **Tanto** em magis qd qd deserit xp̄m quantomagis diligit quod improbat cristus. **Nam** quid cuius prodest quod baptizatur. si non iustificatur. **Nonne** qui dixit nisi quis renatus fuit ex aqua et spiritu non merabit in regnu dei. ipse etiam dixit. n̄ abundauerit iusticia vestra plus qd scribarū et phariseoz n̄ intrabit in regnu celoz. **Cur** illud timēdo multi currūt baptizari et hoc non timēdo n̄ m̄ti currūt iustificari. **Sicut** g non fratri suo dicit fatue. qui cum h̄ dicit. non ipse fratritati sed peccato eius infesus est. alioqn reus erit gehēne ignis. ita ecōtrario qui porrigit elemofinas xp̄iano. non xp̄iano porrigit qui i eo non diligit xp̄m. **Non** autē diligit xp̄m qui iustificari recusat in xp̄o. **Et** que admodū si quis pccatus fuit hoc dicit. vt fci suo dicat fatue id est non eius peccatum volens auferre ouicietur iniuste. parum ē illi ad hoc redimēdum elemofinas facere. n̄ etiam quod ibi sequit remediū recōciliatōnis adiungat. **Ibi** em sequitur. **Si** g offeres mun⁹ tuum ad altare. et ibi recordatus fuis qd frater tuus h̄ aliquid adūsū te relinque tibi mun⁹ tuum ad altare et vade p̄ re cōciliare fratri tuo. et tunc venies offēs mun⁹ tuum. ita parum ē elemofinas quāt a libet facere p quocūq scelē. et osuetudine scelerum pmanē. **Oratio** vero cotidiana quā docuit ipse ih̄sus. vñ et dom̄ica nuncupat. dicit quidez cotidiana peccata cum cotidie dicit. dimitte nobis debita n̄ra. atq id quod sequit non solum dicit sed etiam fit. sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. **Sed** qd sunt peccata ideo dicit non vt ideo fiat qd dicit. **Per** hanc em nobis voluit saluator ondere. quātumlibet iuste in hui⁹ vite caligine atq infirmitate viuamus. non nobis deesse peccata p quib⁹ dimitte debetam⁹ ora re. et eis qui in nos peccāt ignoscere. vt et nobis dimittat et ignoscat. **Non** itaq p̄tēa dñs ait. si dimiseritis peccata hoibus dimittet vobis et pat̄ vester peccata v̄ra vt de hac oratōe cōfisi. securi cotidiana scelera facēmus. vel potētia. quia non timerem⁹ hoim leges. vel astutia quia ipos homies fallēmus. sed vt p illas diceremus non putare nos esse sine peccatis etiam si a criminibus essem⁹ imunes. sicut etiaz legis veteris sacerdotes hoc ipm deus de sacrificijs admonuit. que iussit eos p̄mum p suis dēinde p populi offerre peccatis. **Nam** et ipa. verba tanti magistri et dñi nostri vigilāter intueda sunt. **Non** em ait. si dimiseritis peccata hoibus et pat̄ v̄r dimittet vobis q̄liacunq peccata. sed ait peccata

vestra **C**otidianam quippe orationem doce-
bat. et iustificatis viris discipulis loquebatur
Quid ergo peccata vestra nisi peccata sine quibus
nec vos eritis qui iustificati et sanctificati estis.
Vbi ergo illi qui phantasi orationem occasione per-
petratorum cotidie scelerum querunt. dicunt dominum
significasse etiam magna peccata. quoniam non dixit
dimittere vos parua. sed peccata vestra. **I**bi
nos considerantes qualiter loquebatur et audieret
dictum peccata vestra. nihil aliud debemus existi-
mare quam parua. quoniam talium iam non erat magna.
Verum tamen nec ipsa magna a quibus omnino
mutatis in melius moribus recedendum est. dimit-
tunt orantibus. nisi fiat quod ibi dicitur. sicut et nos
dimittimus debitoribus nostris. **S**i enim minima
peccata sine quibus non est etiam vita iustorum ali-
ter non remittuntur. quanta magis multis et ma-
gnis criminibus inuolunt. etiam si ea perpetrare iam
desinat. nullam indulgentiam consequuntur. si ad
remittendum alijs quod in eos quisque peccauit
rit inexcusabiles fuerit cum dicat dominus. si autem
non dimiseritis hominibus peccata neque patet vester
dimittere vos. **A**d hoc emvalet quod etiam iacobus
apostolus ait. iudicium futurum sine misericordia il-
li qui non fecerit misericordiam. **V**enire quippe debet
in mentem etiam suus ille cui debitori dominus eius
relaxauit decem milia talentorum quod postea misit
ut redderet. quia ipse non misericors est consui sui qui
ei debebat centum denarios. **I**n his ergo qui filij sunt
promissionis et vasa misericordie. valet quod ait
idem apostolus consequens adiungens. super exaltat autem
misericordiam iudicio. quoniam et illi iusti qui tanta sanctita-
te vixerunt ut alios quos recipiant in tabernacula
eterna. quibus amici facti sunt de mammona iniqui-
tatis ut tales essent misericordia liberati sunt ab eo
qui iustificat impium. imputans mercedem gratia-
tiam. non solum debitum. **I**n eorum quippe numero
est apostolus qui dicit misericordiam consecutus suus
ut fidelis essem. **I**lli autem qui recipiuntur a ta-
lentibus in tabernacula eterna. fatendum est quod non
sint his moribus perditum ut eis liberandis sine sus-
fragio sanctorum sua possit vita sufficere. **A**c per
hoc multo amplius in eis super exaltat misericordiam
iudicio. **N**ec tamen ideo putandus est quisquam
sceleratissimus nequaquam vita vel bona vel tole-
rabiliore mutatus recipi in tabernacula eterna. qui
nihil obsecutus est sanctis de mammona iniquita-
tis id est pecunia vel diuitijs quae male fuerunt ac-
quisitae. aut etiam si bene non tamen veris. sed quas
iniquitas putat esse diuitias. quoniam nescit que sint
vere diuitie quibus illi abundant. qui et alios reci-
piunt in eterna tabernacula. **E**st itaque quidam vite
modus. nec tam male ut his qui eam viuunt ni-
hil proficit ad capescendam regnum celorum largi-
tas elemosinarum. quibus etiam iustorum sustinetur
inopia. et sunt amici qui in tabernacula eterna sus-

7
cipiunt. nec tam bone ut ad tantam beatitudinem
adipiscendam eis ipsa sufficiat. nisi eorum mentis
quos amicos fecerit misericordiam consequantur. **N**i-
rari autem soleo etiam apud virgilius repiri istam
domini sententiam. ubi ait. **F**acite vobis amicos
mammona iniquitatis. ut et ipsi recipiant vos in ta-
bernacula eterna. **C**ui est et illa similitudo. **Q**ui re-
cipit propter amicitiam in nomine propter mercedem pro-
pter accipiet. et qui recipit iustum in nomine iu-
sti mercedem iusti accipiet. **N**am cum eliseus eam
posuerit poetam ille describeret. ubi putant habita-
re animas beatorum. non solum ibi posuit eos qui pro-
pter meritis ad illas sedes peruenire potuerunt
sed adiecit atque ait. **Q**uique sui memores alios
fecerit mercedem. id est qui pro meruerunt alios. eos
que sui memores pro mercedem fecerunt. **P**rius
tanquam eis diceret. quod se quateratur ore christiano
cum se cuiusque sanctorum humilis quisque commen-
dat et dicit. memor mei esto. atque id ut esse pos-
sit pro merendo efficit. **S**ed quis iste sit modus.
et que sint ipsa peccata que ita impediunt perueniendi
ad regnum dei. ut tamen sanctorum amicorum meri-
tis imperet indulgentiam difficillimum est in-
uenire periculosissimum diffinire. **E**go et versus ad
hoc tempus cum inde satagerem. ad eorum in da-
ginem peruenire non potui. **E**t fortassis propterea
latet ne studius proficere ad omnia peccata ca-
ueda periret. quoniam si sciret que vel qualia sint
delicta per quibus etiam permaneribus. nec pro-
fecto vite melioris absumptis incessio sit in-
quirenda et speranda iustorum. ei secura se obuol-
ueret humana segnicies. nec euolui talibus
implicamentis vilius. **H**yturis expedi tunc cura
ret. sed tantummodo quereretur aliorum meritis li-
berari. quos amicos sibi de mammona iniquita-
tis elemosinarum largitate fecisset. **N**unc vero
dum venialis iniquitatis etiam si profueret igno-
ratur modus. profecto et studius in meliora profici-
endi oratio. et in istando vigilatius adhibetur et
faciendi de mammona iniquitatis sanctorum amicos
cura non spernitur. **V**erum ista liberatio que fit si-
ue suis quibusque orationibus siue incessibus
sanctis id agit ut in ignem quisque si metat eter-
num. non ut cum fuit missus postquam tunc in-
de tempus eruatur. **N**am et illi qui putant sic
intelligendum esse quod scriptum est. afferre et
ram bonam vberem fructuum aliam tricenis. ali-
am sexagenam. aliam centenus. ut sancti pro suo
rum diuitiis meritorum. alij tricenos homines
liberent. alij sexagenos. alij centenos. hoc in die
iudicij futurum suspicari solent non post iudicium
Qua opinione quidam cum videret homines
impunitatem sibi puerissime pollicentes. eo quod
omnes isto modo ad liberationem peruenire posse
videatur. elegantissime respondisse prohibetur.
bene potius esse viuendum. ut in eos quisque recipiat

qui p alijs inefficuri sunt liberabis. ne taz pau
 ci sint vt cito ad numeru suum vl tricenuz vel
 sexagenu vl ceterum vnoqz eoz pueniente
 multi remaneat qui erui iam de penis illoz in
 tercessioe no possint. r meis inueniat q quis
 sibi spem fructus alieni temeritate vanissima
 polliceat. Nec me respodisse illis suffecerit. q
 sacraru literaru quas comites habemus au
 dicitatem no spernit. sed eas male intellige
 do no qd ille locutur. sed hoc potius putant
 futuru esse qd ipsi volut. Hac itaqz responso
 ne reddita. libruz sicut pmisimus tminamus.

Explicit liber vicefimus primus.
Incipiunt tituli libri vicefimefca di.

- De cobitoe angeloz r hoim. .i.
- De eterna dei r mcomutabili eius voluta
te .ij.
- De pmissione efne btitudinis sanctoroz r per
petuis supplicijs impioz. .iij.
- Contra sapietes mudi qui putat frena ho
minu corpa ad celeste habitaculu non posse
transferri. .iiij.
- De resurrecoe carnis. quas quida mundo
credetes non credut. .v.
- Ad roma oditorem suu romulu diligedo
deum fecerit. ecclesia at xpm deum crededo di
lexerit. .vi.
- Ad vt mudus in xpm credet virtutis fuit di
ue no psuahonis humane. .vii.
- De miraculis q vt mudus in xpm crederet
fca sut. r fieri mudo credete no desinut. .viii.
- Ad vniusa miracula que p martires in xpi
nomie fiunt ei si dei testimoniu ferant qua in
xpm martires crediderut. .ix.
- Quato digni honoretur martires q ido
multa mira obrinet vt deus verus colat. q de
mones qui ob hoc quedafaciut vt ipsi dij esse
credantur. .x.
- Contra platonicos qui de naturalib9 ele
metoz ponderib9 argumetantur frenuz cor
pus in celo esse no posse. .xi.
- Contra calunias infideliz quib9 xpianos ob
credita carnis resurrecoe irridet. .xii.
- An abortiu no ptineat ad resurrecoe fi
ptinet ad numeru mortuoz. .xiii.
- An infates in ea sint resurrecturi habitudi
ne corporis. qua habituri erant etatis accelsi
su. .xiiii.
- An ad domici corpis moduz oim mortuo
rum resurrectura sint corpa. .xv.
- Qualis intelligeda sit coformatio sancto
rum ad imaginem filij dei. .xvi.

- An in suo sexu resuscitada atz masura sint
corpa femiaz mortuaz. .xvii.
- De viro pfecto id est xpo r corpe eius. id e
eccia que est ipfius plenitudo. .xviii.
- Ad omia corpis vicia que in hac vita hu
mano otraria sunt decozi. in resurrecoe no
sint futura. vbi manere naturali suba in vna
pulcritudine r qlietas occurret r qntitas. .xix.
- Ad in resurrecoe mortuoz natura corpo
rum quibuslibet modis dissipatoz in integru
vndecuz reuocada sit. .xx.
- De nouitate corpis spiritalis in quas lan
ctoaz caro mutabitur. .xxi.
- De miserijs ac mal quib9 humanu genus
merito pme puaric atonis obnoxu est. r a q/
bus nemo n p xpi gratiam liberaat. .xxii.
- De his que pter illa mala que bonis malis
qz comunia sunt ad iustozum labor em spciali
ter ptinent. .xxiii.
- De bonis quib9 etiam hanc vitam danati
oni obnoxaz creator impleuit. .xxiiii.
- De puicacia quozudam qui resurrecoe
carnis qua sicut pdictu est totus mudus cre
dit impugnat. .xxv.
- Quomo porphirij diffinitio qua btis ani
mis putat corpus omne fugiedum ipfio plato
nis sentetia destruat. qui dicit sumuz deuz
dijz pmisisse vt nunq corpb9 exu et. .xxvi.
- De otrarijs diffinitionibus platonis atz por
phirij. in quibus si vteqz alteri cederet a veri
tate neuter deuiaret. .xxvii.
- Quid ad veram resurrecoe fidem vl pla
to vl lateo. vl etiam varro oferre sibi potue
rint si opiones eoz in vna sententiam conue
nissent. .xxviii.
- De qualitate visionis. qua in futuro secu
lo sancti deum videbut. .xxix.
- De eena felicitate ciuitatis dei sabbatoz
perpetuo. .xxx.

Explicit tituli.
Incipit liber. xxij.

Icut in pximo libro sus
 periozi pmisimus. iste
 huius totius opis vlti
 mus disputat oem de ci
 uitatis dei eena btitu
 dine orinebit que non
 ppter etatis p multa se
 cula longitudiez tamē
 quado cuqz finiend a efnitati nomen accepit.
 sed que admoduz scptum est in euangelio. re
 gni eius no erit finis. nec ita vt alijs mortedo
 decedetib9. alijs succedetibus orieto spcies